

SOKOLIĆ

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTAJ

1 9 3 6

GOD. XVIII

BROJ 6-7

Sadržaj

1. Uzgojimo pojedinca!	161
2. Svečani dani sokolske omladine u Subotici	164
3. S naraštajem kroz sokolski život	168
4. O slobodi	170
5. Aforizmi	171
6. Aforizmi	171
7. Slovenski apostoli	172
8. Nešto tradicije o Ali-paši Rizvanbegoviću	172
9. Molčanje s T. G. Masarykom	174
10. Svakodnevne misli	181
11. Стид га је што је сељак	181
12. Naša snaga	183
13. Kako sam postao ubica	183
14. Naš naraštaj	185
15. Idealizam i umetnost	185
16. Nikola Tesla	187
17. Sokolsko slavlje u Ljubljani	188
18. Hajnrík Hajne	189
19. Naši pesnici: Kosovo. — Smrti. — Besmrtnom Kralju na Vidovdan 1936. — Verujem. — Poletje. — Sokol je naš srčni znak... — Шумадијско село. — Моје село. — Jugoslovenskoj zemlji. — Југословенски Соколи Краљу Петру Другом. — Kletva. — Poruka. — Mravlje gasilke. — Њ. Вол. Краљу Петру II. — Leto. — Mladoj Bosni. — Pesem. — Jednom nesuđenom pesniku. — Zdravo — sletu! — Požrešni polž. — У Соколе! — Kadar je duša... — Стари Соко. — Napad na uharico. — Kosovo. — Соколова песма. — Zdravo! — Videćemo. — Lisjak in tiger. — Ritam periferije. — Сеји у споменицу. — Naš rad. — Petrolejka. — Понекад мишљење. — Соколе! — Race mandarinke. — Dobroj majci. — Соко шири крила. — Plošča kamenita. — Песма Соколића	192
20. Radovi našeg naraštaja: Konac školske godine. — Josip Murn Aleksandrov.	206
21. Glasnik: Godišnja skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije. — Jugoslovenske i češkoslovaške Sokolice ogleдалe su svoje snage. — Župski slet i razviće barjaka, dara Nj. Vel. Kralja, u Karlovcu. — Za šalu	207

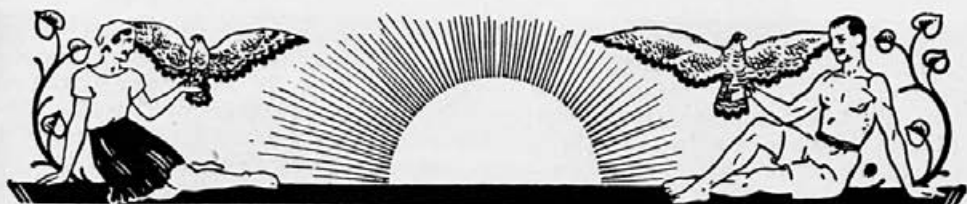
»Sokolić« izlazi na kraju svakoga meseca. Godišnja pretplata Din 20,—, polugodišnja Din 10,—, pojedini broj Din 2,—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

Uzgojimo pojedinca!

Samo zdrava i radina sadašnjost
jamči narodima budućnost.

M. Tirš.

Danas je u svetu zaista teško i gotovo nesnošljivo. Narodi lutaju bez cilja i sve se čini kao da nad ovom našom planetom — Zemljom — visi na tankoj niti oštri Damaklov mač.

Kud se god okrenemo vidimo zbrku, zastoj, uništavanje, laž, organizovanu pljačku, podvalu i pokvarenost. Narodi se dižu na narode, pretnje i grožnje na svakom koraku, osvećivanja, brat diže ruku na brata, sin na oca, kćerka na majku. Niko od nas nije tako slep, pri zdravim očima, a da toga ne bi video. Traži se izlaz iz tog mučnog stanja, ali on se ne nalazi. Privredna kriza, kažu, uzrok je svemu tome. Mi Sokolj protivnog smo mišljenja; za nas postoji samo jedan problem, koji treba rešiti, a to je kriza duha, kriza morala, iz koje sve proističe. A tu krizu najteže je rešavati i rešiti. Ona iziskuje desetke i desetke godina rada, smišljenog, predanog, punog samozataje i samopregora, rada, koji ima da započne s uzgojem pojedinca, od koga se i sastoji obitelj, opština, država i rod ljudski.

Prva je naša sokolska dužnost t. j. naša dobrovoljno preuzeta obaveza, da uzgojimo telesno zdravog, moralno jakog i nacionalno svesnog pripadnika sokolske organizacije, ispravnog i plodonosnog građanina svoje domovine, čestitog člana ljudske zajednice.

S uzgojem pojedinca treba započeti već u cvetu njegove mladosti, dok se slabe ljudske strane nisu ukorenile u njegovoj nutrinji, u njegovoj duši, dok je sve njegovo biće čisto i zdravo. Zlo i opačine privlačljivije su nego dobro i vrline. Čovek više naginje zlu nego dobru. Zato je potrebna jaka volja, čvrst značaj i ogroman samopregor da se svladaju sva ta zla.

Putokazi našeg sokolskog uzgoja su osnovni spisi osnivača Sokolstva dra Miroslava Tirša: »Naš zadatak, smer i cilj« te »Putevi i ciljevi« našeg saveza. To su osnovi našeg sokolskog naučavanja; po njima treba da se ravna svaki naš sokolski pripadnik. Ta načela treba da prihvati sav naš narod.

Soko treba, da je u prvom redu potpun čovek. Njemu kao čoveku ne sme ništa zla da predbaci ni njegov najveći protivnik. Mogu se razilaziti u naziranjima i u pogledima na svet, ali ono osnovno, čovečje, ne sme biti nikada dotaknuto. Nigde i ni od koga.

Soko mora biti uzor poštenjaka, narodnjaka, slobodoumnog čoveka, koji brani svoju slobodu i čast i drugome to ne uskraćuje. Soko poštuje svakog idealista, ako je njegov rad u skladu s interesima svoga naroda i čovečanstva.

Sokolstvo je patriotska, nacionalistička organizacija, koja naročito naglašava svoju ljubav prema narodu i otadžbini. Ali taj nacionalizam treba da je prožet istinskom ljubavlju prema narodu; on mora da je potvrđen radom i žrtvama za opću korist, a ne ličnu. Daleko neka bude od nas strančarska politika, kojoj ne verujemo. Naš je put ravan i ne treba da traži

zaobilazne staze da dođe do cilja. Naša je politika: predano služiti svome narodu, svojoj jedinstvenoj državi i svome Kralju. Mi Sokoli nismo nacionaliste Ničevog i Makiavelievog kova, da bi hteli da zavladamo stranim narodima, već zastupamo nacionalizam, koji je prožet etikom Platona, Aristotela, Spinoze Kanta i tolikih velikih umova. Na dobroti i poštenju treba da počiva svet! Ne smemo, međutim, da u svojoj ljubavi prema čitavom čovečanstvu zaboravimo na sebe i da postanemo žrtve tuđe opakosti i proždrljivosti. Najpre treba da uzgojimo sebe i svoju okolinu, a tek onda možemo da uzgajamo druge. Najpre treba da branimo sebe, dok smo opkoljeni nezasićenim hijenama. Toliko smo ipak egoiste.

Našem sokolskom naraštaju obraća naše Sokolstvo naročitu pažnju. Ono želi da ga svestrano uzgoji i osposobi za životnu borbu. Naš naraštaj treba da se oboruža svim vrlinama, koje moraju da rese pravog Sokola. Treba da uči i kao marljiva pčela da skuplja znanje, jer, kako i Bacon (Bekn) kaže, »Znanje je već samo po sebi moć«, a bez znanja ništa se poštenim putem ne postiže.

Naročito treba da se borimo protiv gangsterstva, koje u današnje vreme vlada svetom i ljudskim društvom. To su najveći protivnici roda ljudskog, i naroda i država. Takvih pokvarenjaka i izrabljivača ima i u našem narodu. To su pijavice na narodnom telu i kada se njih otresemo, tih raznih korupcionista, ulizica i moralnih propalica, zasjaće sunce sloge i slobode i nad našim narodom, koji to i zaslužuje. Lepo Tirš kaže: »Oružje u svakoj šaci! Vojničko uređenje! Sto puta, hiljadu puta neka to bude rečeno! Ali uz oružje i uređenje pre svega treba i sposobnih i spremnih mladića i ljudi! Ko hoće u ratu da brani svoj narod, taj mora već u miru stajati na straži protiv trulosti, da se ne bi uvukla u život, taj neka s plamtećim mačem uništava i goni krvopije i šišmiše na svakom polju! To neka bude zvezda prethodnica također za naše delovanje, naša vera i najviše posvećenje celog života!«

Narod, čiji su pojedinci čestito i valjano uzgojeni ne treba da se boji budućnosti. Može ravno da joj gleda u oči. Ne može ništa da ga smete i izbaci iz njegove kolotečine. Mnogi od vas, da ne rečem, svi, stupićete u službu svoje domovine i svoga naroda: i onaj sa školama, i onaj u zanatu, i onaj prevrćući crnicu zemlju. Svaki, koji je patriotski i sokolski uzgojen, može, a to mu je i dužnost, da pomaže i radi za svoj narod, za svoju državu i svog Kralja. I tada kada zamenite svoje starije imajte na umu reči velikog Silvia Pelika, koje upućuje omladini. On kaže: »Nije dobar rodoljub do čovek kreposnik, do čovek, koji čuti u sebi i ljubi sve svoje dužnosti, te ulaže sav mar, da ih ispuni.

On nije nikada ni ulizica mogućnika, ni zloban mrzitelj svake vlasti: biti puzavcem i biti nepokornjakom jednako je preterano.

S pokrajniskog sleta u Subotici

S takmičenja muškog naraštaja

Takmičarke — naraštajke

Avionski snimak subotičkog sletišta

Ako je u državnoj službi, vojničkoj ili građanskoj, nije mu svrha vlastiti probitak, nego čast i dobrobit vladara i naroda.

Ako je privatnik, čast vladara i naroda jednako su mu na srcu, niti on šta radi, što bi se s tim kosilo, pače sve sile ulaže, da se to poluči. On zna, da u svakoj zadrugi ima zloupotreba i vruće želi, da bi se ispravile, ali zazire od besnila onih, koji bi hteli da ih isprave grabežima i krvnim osvetama, jer su one od svih zloupotreba najgroznije i najpogubnije.

On ne traži građanskog nesklada, niti ga podžige; naprotiv i zborom i tvorom suspreže, koliko može preterance i radi za oprost i pomirenje. Ne prestaje biti jagnje, osim ako je domovina u nevolji i potreba je, da je brani. Tada se on premetne u lava: bori se i pobeđuje, ili mre.«

A i naš veliki učitelj Tirš slično kaže: »...da smo (Sokoli) pre nego drugi pozvani, da očuvamo svoj narod u onoj svestranoj čvrstoći, koja ne dopušta narodima da izumru, u onoj trajnoj i čiljoj snazi, u onom zdravlju telesnom duševnom i čudorednom, koje ne dozvoljava, da bi nikla kakva pokvarenost i kakav zastoj, kakvo nazadnjaštvo, taj najgori, upravo ubitačni zločin, koji se može na narodu počiniti.«

Mi trebamo budno da pazimo, da maleni, sitni i pokvareni duhovi ne upropaste ono, što su naši veliki i najveći duhovi kroz vekove stvarali, stvorili i dali našem narodu.

I sada, kada se za vama, braćo naraštajci i sestre naraštajke, zatvaraju školska vrata, i kada vi, braćo i sestre sa sela, polazite u svoja polja da berete plod svoga znoja i svojih žuljeva — ne zaboravite da ste pripadnici velike sokolske organizacije, koja ima za zadatak da od vas stvori potpune ljude. Nastojte da budete u svemu, svagde i od svakoga bolji, da biste drugima služili za dobar primer — kako bi i drugi postali jednaki vama. Pojedincu obratite svu pažnju, jer iz njega sve izvire.

Svečani dani sokolske omladine u Subotici

Sokolska nada, mladost, svest i radost slavile su svoju punu pobjedu
dne 13 i 14 o. m. u Subotici

Naša bela Subotica već je odavno spremna čekala da u svoju sredinu primi one brojne tisuće naše sokolske omladine, da ih obuhvati svom toplinom svog sokolskog srca i svom plemenitošću naše na daleko poznate slovenske gostoljubivosti. Subotica je znala, da je ova sokolska omladina sva prožeta domovinskom ljubavi, da u njoj kuca pravo sokolsko srce i da će ta sokolska omladina jednog dana da zameni svoje starije, da svom dušom preagne na rad, spremna i svesna, za dobro Kralja, naroda i otadžbine. Subotica je tu omladinu primila u svečanom ruhu: okićena barjacima, cvećem i

Brat Paunković pozdravlja naraštaj s balkona sok. doma

slavolucima. U prazničnom raspoloženju, sva u znaku velikih i značajnih događaja, koji se imaju u njoj zbivati, da se još jednom potvrdi svima i svakome da našim narodom još uvek struji ona ista ljubav, ponos i spoznaja o svojim pravima i o plodu dugogodišnjeg pregaranja i borbi.

Dolazak

Već u petak, dne 12 o. m., počeli su pristizavati u Suboticu vlakovi puni sokolskog naraštaja i sokolske dece. Na njihovim licima odražavala se je radost, veselje i mladost. U očima im se caklila suza radosnog ganuća. S istim takvim oduševljenjem dočekala ih je i svesna Subotica, koja im je na svakom koraku iskazivala svoju pažnju, naklonost i veselo lice. Subotica je već u petak počela da poprira živahniji izgled — sokolsko lice.

U subotu dne 13 o. m. počela su naraštajska takmičenja na kojima je nastupio vrlo zavidan broj naraštajaca i naraštajki iz čitave naše prostrane domovine. Donosimo ovde najbolje uspehe prve šestorice naraštajaca i naraštajki po pojedinim granama:

Ženski naraštaj

Takmičenjima ženskog naraštaja pristupilo je 10 odeljenja višeg razdela, 19 odeljenja nižeg razdela, 38 pojedinki za viši razdeo i 10 pojedinci za niži razdeo.

Viši razdeo:

odeljenja:

1 mesto	društvo	Kranj	župa Kranj	3420 bod.	92%
2	"	"	Vukovar	" Osijek	3286 bod. 88%
3	"	"	Petrovgrad-Matica	" Petrovgrad	3181 bod. 86%
4	"	"	župska vrsta	" Novo Mesto	3165 bod. 86%
5	"	"	Zemun	" Beograd	3059 bod. 82%
6	"	"	Vel. Kikinda	" Petrovgrad	3035 bod. 82%

pojedinke:

1 mesto	Pogačar Slavica,	župa Kranj - Kranj sa	593 bod.	99%
2	" Sušić Milica,	" Sarajevo - Sarajevo	590 bod.	98%
3	" Trećakova Dobrila,	" V. Kik.-Petrovgrad	589 bod.	98%
4	" Tompak Hilda,	" Vukovar - Osijek	587 bod.	98%
5	" Milić Bosiljka,	" Sarajevo - Sarajevo	583 bod.	97%
6	" Ružić Dara,	" Petrov. m. - Petrov.	578 bod.	96%

Niži razdeo:

odeljenja:

1 mesto	društvo	Smederevo — Beograd	sa	3435 bod.	93%
2	"	župska vrsta Petrovgrad	sa	3375 bod.	91%
3	"	župska vrsta Beograd	sa	3343 bod.	90%
4	"	društvo Senta — Novi Sad	sa	3302 bod.	89%
5	"	društvo Plevlje — Užice	sa	3268 bod.	88%
6	"	društvo Prizren — Skoplje	sa	3262 bod.	88%

pojedinke:

1 mesto	Mihajlović Jovanka,	Beograd VI — Beograd	586 bod.	98%
"	Slovnić Angelija,	Senta — Novi Sad	586 bod.	98%
2	" Stipan Nada,	žup. Varaždin	584 bod.	97%
3	" Stojić Ružica,	Smederevo — Beograd	580 bod.	96%
4	" Milosavljević Darinka,	Smederevo — Beograd	577 bod.	96%
"	Kostur Matilda,	Senta — Novi Sad	577 bod.	96%
5	" Erdeljanović Julijana,	žup. v. Petrovgrad	574 bod.	96%
6	" Bizjak Grozdana,	Beograd VI — Beograd	572 bod.	95%
"	Zaplatnik Dragica,	žup. v. Beograd	572 bod.	95%

Muški naraštaj

Takmičenjima muškog naraštaja pristupilo je 11 odeljenja višeg razdela i 41 odeljenje nižeg razdela, ukupno 364 takmičara. Pojedinci se nisu takmičili.

Viši razdeo:

odeljenja:

1 mesto	društvo	Zemun-Matica — Beograd	sa	4612 bod.	94%
2	"	društvo Ljubljana-Šiška — Ljubljana	sa	4304 bod.	87%
3	"	župska vrsta Kranj	sa	4219 bod.	86%
4	"	društvo Novi Sad — Novi Sad	sa	4202 bod.	85%
5	"	društvo Ljubljanski Sokol — Ljubljana	sa	4143 bod.	84%
6	"	župska vrsta Osijek	sa	3959 bod.	81%

pojedinci:

1 mesto	Marković Miloš,	Novi Sad — Novi Sad	778 bod.	97%
2 „	Dukovac Mata,	Zemun-Matica	777 bod.	97%
3 „	Kumičić Vlada,	Zemun-Matica	772 bod.	96%
4 „	Južnić Gojimir,	Ljubljanski Sokol	758 bod.	95%
5 „	Subotin Stevan,	Zemun-Matica	757 bod.	94%
6 „	Ekar Milan,	žup. v. Kranj	755 bod.	94%
„	Cink Vladislav,	žup. v. Kranj	755 bod.	94%

Niži razdeo:

odeljenja:

1 mesto	društvo	Sremski Karlovci — Novi Sad	4091 bod.	95%
2 „	„	Kranj-Strašišće — Kranj	4028 bod.	93%
3 „	„	Šibenik — Šibenik	4012 bod.	93%
4 „	„	Zemun-Matica — Beograd	3985 bod.	92%
5 „	„	Karlovac — Karlovac	3971 bod.	92%
6 „	„	Kočevje — Ljubljana	3968 bod.	92%

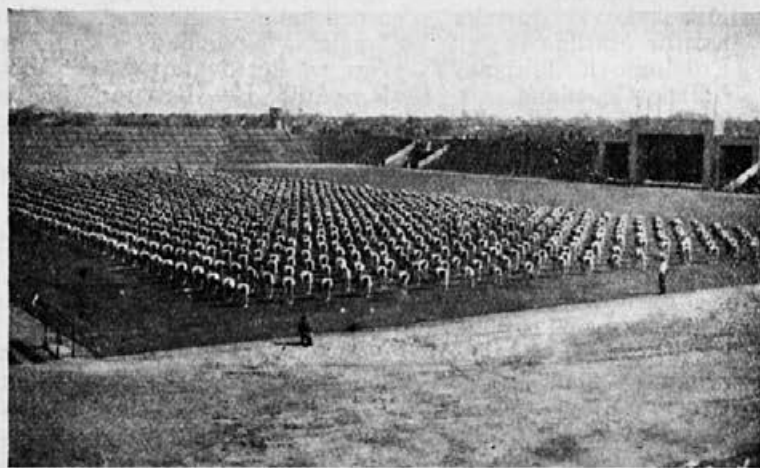
pojedinci:

1 mesto	Gerenčević Đorđe,	Sr. Karlovci - Novi Sad	693 bod.	99%
2 „	Poznanović Miodrag,	Sr. Karlovci - Novi Sad	689 bod.	98%
3 „	Predić Stjepan,	žup. v. Niš	683 bod.	97%
4 „	Dimitrijević Slavko,	Skoplje Matica - Skoplje	682 bod.	97%
„	Kačanski Milan,	Novi Sad - Novi Sad	682 bod.	97%
5 „	Dobaj Daro,	žup. odel. Kranj	680 bod.	97%
6 „	Trbojević Aco,	Virovitica	679 bod.	97%

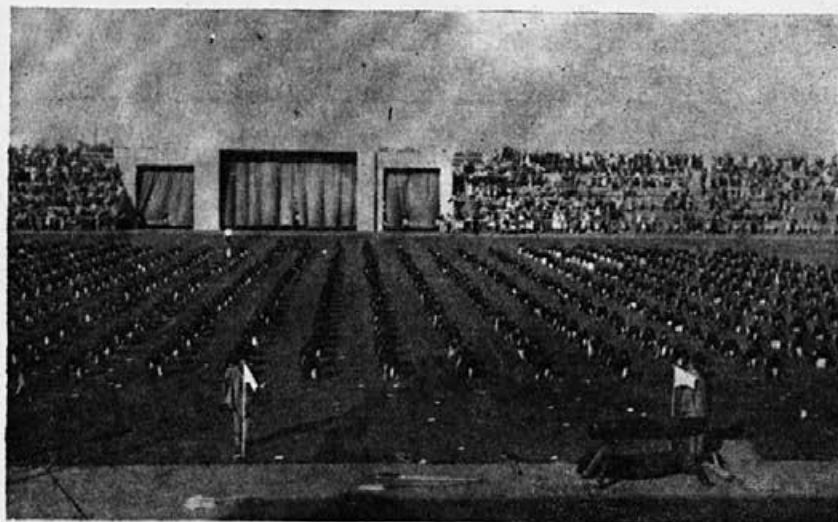
S ovim smo uspesima vrlo zadovoljni, a zadovoljni su i sami naraštajci i naraštajke, koji su se tako lepo iskazali.

Pokusi za javni nastup i povorka gradom

Svanuo je krasan sunčan dan. Najsunčanija nedelja ovoga leta. Subotica je u moru zastava, zakićena cvećem i lepim narodnim sagovima. Čeka toli očekivani čas da vidi u svojim ulicama sabrane tisuće sokolske i narodne

Pokrajinski slet u Subotici: Naraštaj na pokusima

Proste vežbe sokolske dece

uzdanice, da ju pozdravi, da ju obaspe cvećem, da joj rečju i pokretima iskaže sve što oseća, kako misli i kakva srca biju u grudima njenih građana.

Sokolska omladina digla se je u ranu zoru, da obavi zadnji pokus za svoj poslepodnevni nastup. Divota je bilo pogledati prostrani sokolski stadion na kome se je sabrala živa reka sokolskih mladih bića, sokolskog naraštaja, ponosnog na svoje zdravlje, na svoju lepotu i svoje pripadništvo velikoj sokolskoj porodici.

Pokusi su pokazali, da će poslepodnevni nastup dobro uspeti, i da su naši naraštajci i naša sokolska deca marljivo polazili svoje sokolske domove, svoje sokolske učionice.

Nakon pokusa svrstala se je ogromna povorka od nekoliko tisuća omladine, koja je u savršenoj disciplini promarširala subotičkim ulicama do novopodignutog sokolskog doma. Tu su bili sabrani pretstavnici našeg Sokolstva, vojnih i civilnih vlasti te raznih nacionalnih i nama sklonih organizacija. Sokolsku omladinu najpre je pozdravio načelnik grada Subotice, nato odaslanik Ministra prosvete, a iza njega progovorio je sabranoj mladoj sokolskoj legiji savezni potstarešina br. Paunković. Sva su braća govornici istakli nadu, koju naš narod polaže u našu sokolsku omladinu, koja će naskoro da zameni svoju stariju braću i sestre. Govori su bili pažljivo saslušani i popraćeni burnim sokolskim Zdravo. Nato je glazba završavala državnu himnu, a učesnici povorke počeli su da se razilaze, osokoljeni novim pobudama i pohvalama. Ulice su se prolamale od oduševljenih pozdrava mladih sokolskih boraca, građanstvo je bilo oduševljeno videći svežinu, mladost, polet i borbenost pokolenja, koje nadolazi i koje donosi lepšu budućnost našoj ujedinjenoj domovini i njenom narodu.

Javna vežba

Javna vežba započela je u 4 sata posle podne. Već mnogo ranije bilo je općinstvo na svojim mestima, u vrlo velikom broju. Sva svesna Subotica pohitala je na stadion da vidi i telesnouzgojni stepen naše sokolske omladine. Krasan pogled na to more gledalaca i mnoštvo naraštajaca, naraštajki i sokolske dece. Prostrano vežbalište, prekrivo zelenom travom, na kojoj se ritmički lelijaju crvene sokolske košuljice, čini čarobnu sliku cvetnog polja, posutog makovim cvetovima.

Sav raspored, sve točke, kako dece, tako i naraštaja potpuno su uspele. Te su vežbe pokazale gledaocima, da naši najmlađi marljivo i stalno rade, da jačaju ne samo svoj duh već i svoje mladano telo. Zato ih je i općinstvo nagradilo onako burnim pljeskom i srdačnim poklicima.

Akademija

Nakon ovako uspele javne vežbe još su jednom naš naraštaj i naša deca pokazali visinu svog telesnouzgojnog rada na svojoj akademiji. Akademija je otvorena Sokolskim pozdravom, a nato su se nizale točka za točkom, sve lepo izvedene i nagradene pohvalama i izrazima odobravanja. Letnje pozorište bilo je dupkom puno gledalaca, a mnogi su morali da se povrate svojim kućama, a da ne vide ovo lepo sokolsko manifestovanje zdravlja, snage i discipline. Na ovoj je akademiji bilo točkaka i prosvetnog značaja, kao tamburanja, pevanja, narodnih popevki i narodnih igara.

Na Paliću

U ponedeljak pošli su naš naraštaj i deca na Palić da pogledaju tamošnje vrlo lepo uređeno kupalište i letnikovac Sokolskog društva Subotica. Razgledali su važnije ustanove Sokolovca i Palića, gde su se i okupali, i na njima svojstven način, bratski, razveselili. Naveče su se razdragan i osveženi povratili u Suboticu da se sprema na povratak svojim domovima.

Rastanak sa Suboticom

U ponedeljak počela se je Subotica da prazni i da poprira svoje svaki-danje lice. U utorak napustili su Suboticu i zadnji gosti.

Naša sokolska omladina vratila se je svojim kućama ojačana, potstrekuta za nova delanja, za daljnji sokolski rad, izvršivši svojim sletom u Subotici veliko jedno delo sokolskog značenja kao i nacionalnog, obećavši Subotici i čitavom našem ujedinjenom narodu, da će u budućnosti, kad ponarastu, hteti, znati i moći da čuvaju i očuvaju ono, što su im predi i očevi namrli.

(Kljć.)

Vilko:

S naraštajem kroz sokolski život

(Svršetak)

Naš razgovor

Upitao sam jednom skupljene naraštajce zašto su došli u Soko i zašto hoće da budu Sokoli. Nakon kratkog razmišljanja rekoše mi ovako: »U Soko smo došli da vežbamo.« Pitao sam dalje brata Marijana: »A šta se postiže vežbom?« »Vežbom se,« odgovorio je, »jača telo.«

— Dobro, rekoh, a zašto nam je potrebno jako telo?

— Jako telo potrebno nam je, da nas ne može nitko natući, — uplete se jedan od mladih naraštajaca imenom Božo.

— Ne, ispravi ga brat Marijan. Jako telo potrebno nam je, da uvek i u svakom času budemo spremni obraniti svoga Kralja, svoju domovinu i svoj narod. Zato vežbamo kako nas ne bi kobni čas našao nepripravne.

— I to je, ali ja mislim, da jako telo treba da u današnjem životu, u životu borbe za opstanak služi svakom pojedincu, da se lakše uhvati u koštac s raznim nedaćama, koje ga u životu sretnu, te da ih uzmogne što sigurnije i lakše nadhrvati, odgovori naraštajac Paša. (Tako su zvali najvišeg naraštajca.)

— Dobro, brate, ali ded' ti nama malo bolje razjasni što misliš time kazati.

— Ja mislim pod tim reći, da čovek, koji je jak, lepo razvijen i zdrav, može uvek raditi i mnogo teži posao, nego onaj drugi, koji je slab i bolestan. Zdrav i jak čovek može lakše i više privređivati sebi i svojoj porodici, jer će svaki poslodavac pre zaposliti njega, nego deset drugih nezdravih i krzljavih. A u današnje vreme vrlo je teško dobiti zaposlenje, a ako je još čovek slab i nesposoban mora da propadne.

Htedoh nešto primetiti, ali zatrča se mali »Neco« i reče:

— Moj tata kaže, da su u ratu Sokoli mnogo lakše podnosili razne teškoće rata, nego drugi ljudi, koji nisu bili navikli na neprekidne napore, te su stoga mnogo teže izdržavali rat.

— Dobro je rekao brat Marijan i Paša, da Sokoli moraju jačati svoje telo kako bi bili jaki i spremni branioci svoje domovine, kako bi bili što zdraviji, da uzmognu lakše zarađivati, jer bez zdravlja nema života. Zdravlje je život. Znaite kako kaže naš narod »Zdravim čovekom mogu se klade lupati«, ali s bolesnim ne može se ni slamka dignuti. Šta vredi čoveku ceo život, ako ga mora da provede svakoga dana ležeći u krevetu među četiri sobna zida. To nije život. To je gore no robovati, jer zdrav čovek lako i robuje, nezdrav teško i boluje, jer nije teško bolesniku ležati u sobi, nego i bolove podnositi. Vežbom se, dabome, može izlečiti samo nekoi bolesnik, ali vežbom se može zaprečiti mnoga bolest, koja bi inače zadesila pojedinca; vežbom se omogućuje da čovek lakše preboli i podnosi razne bolesti. Čovek, koji vežba na svežem i čistom vazduhu nekoliko sati tedno oseća se uvek svež, raspoložen i veseo, jer vežba utiče mnogo i na njegov živčani ustroj. To ste vi već jamačno osetili, a osetili ste već i posle same vežbe, da ste nekako drukčijeg raspoloženja, nego ste bili pre vežbe. Zašto je to tako? — Zato, jer vi na času telovežbe provežbate celo telo. Videli ste kako smo mi radili vežbe glave i vrata, grudnog koša, ruku, nogu, vežbe trbušnih mišića, vežbe za hrptenjaču i t. d. Svaka ta vežba pospešuje bolji rad pojedinog dela našeg organizma, pospešuje bolje kolanje krvi, a time i bolju ishranu mišićnog sustava našeg tela. Već iz toga zdravstvenog razloga moramo vežbati.

A dobro je rekao i brat Neco, da Sokoli i u ratu mogu mnogo lakše podnositi razne teškoće od ostalih, jer su jači i otporniji prema svakom zlu, koje ih zadesi.

Istina je! Pričaću vam jedan događaj iz mog dačkog života. Bili smo jednom rano u proleće na izletu, tek je snega nestalo. Tako smo došli do jednog gorskog potocića. Hteli smo na drugu stranu. Nekolicina nas bez razmišljanja preskočismo potok. Bili smo svi naraštajci i vežbali smo redovno, pa je razumljivo, da smo ga vrlo lako preskočili. Za nama se povedoše i ostali drugovi i za čas smo bili svi na drugoj obali potocića. Ali jedan naš drug po imenu Vlado jedini je ostao na drugoj obali. Inače je bio vrlo krzljav i neugledan, slabog rasta, a još slabijeg razvoja. Nije se usudivao preskočiti potocić. Stali smo hrabriti i junačiti, ali sve badava. Počeli smo ismehivati ga i rugati mu se. Opet badava. Tad smo se dosetili nečemu, što je zaista bilo uspešno. Zapretili smo mu, da ćemo svima pričati kakva je kukavica, slabić i jadnik, da se ne usudi ni potocića preskočiti. Kako rekoh uspeli smo. Zatrčao se s druge obale i odvažio se. Svi smo bili veseli i počeli smo mu klicati i pljeskati. Ali ubrzo nastala je tišina. Naš drug Vlado pao je usred potocića. Nije imao odvažnosti i u zadnji čas hteo se zaustaviti, ali bilo je kasno. Tako je siromah već i onako slab morao odležati nekoliko nedelja u krevetu. I eto vam jednog primera, kako čovek može lako stradati, ako je krzljav, slab i neodvažan i kako se može često da spreči mnoga bolest telovežbom. Naš drug Vlado, da je polazio s nama časove telovežbe vrlo bi lako zaprečio svoje ležanje.

Ferdo Pavešić, Beograd:

O slobodi

1

Osnovna potreba čovečanstva i prvi uvet za kulturni razvoj sveta uvek je bila, jeste i uvek će biti sloboda.

Bez duhovne slobode svet bi ličio na zverinjak, bez slobode mišljenja na ludnicu, a bez slobode kretanja na tamnicu — i otuda onda ne treba da nam bude nejasno od kolike su vrednosti i koliko su dragocene i svete žrtve koje je čovečanstvo kroz vekove prinosilo na oltar ružičaste Slobode.

Najuzvišeniji geniji i pioniri za pobjedu dobra nad zlom svuda su kao temelj svojim stremljenjima i težnjama postavljali slobodu. Slobodu duha i misli traži svet od svog postanka, to je praiskonski idol pred čijim su sjajem umirali i nestajali milioni bolova i patnji i za čiju su pobjedu padali kroz istoriju sveta najbolji i najvredniji sinovi čovečanstva.

2

Samo u slobodi rađaju se geniji i razvijaju talenti, a pošto pojedinac nije u stanju da bude slobodan pre nego što je pobedio sebe, jasno je da je dužnost svakog čoveka plemenitijeg duha da savlada ropstvo u sebi, jer je to, uostalom, jedini put do kolektivne slobode, to jest do celovite slobode jednog naroda ili ljudske vrste. Postepenim samosavlđivanjem pojedinaca u jednom kolektivu i postepenim njihovim oslobodanjem i napretkom dolazi se do slobode i napretka celoga jednog društva, naroda i čovečanstva uopšte.

3

Više vredi časak istinske slobode no čitavo blago zlatnih rudnika i stoga je veoma teško umeti i moći očuvati već jednom dobivenu slobodu, kao što je teško izbeći zloupotrebu zlata i dragocenosti u nečovečne svrhe.

Ako zloupotrebiš slobodu znak je da nisi slobodan, jer robuješ niskim instinktima u sebi.

4

U našoj nacionalnoj istoriji mi imamo bezbroj primera o svetosti slobode i o njenim koristima, ali isto tako imamo dovoljno tužnih momenata koji nas uče kako bolno može da se osveti nedovoljno zaštićena i nepotrebno izgubljena sloboda.

Na nama Sokolima je da se vodimo iskustvom naših starih i da čuvamo ovu sadašnju Veliku i Slobodnu Jugoslaviju, jer u Njenoj smrti našli bismo svoju dvostruku smrt. Čuvajmo Jugoslaviju!

Zdravo!

**Pokrajinski
sluč u
Subotici:**

Detalj iz prostih vežaba naraštajki

Gustav Strniša, Mokronog:

Aforizmi

V samoti se več pogovoriš kot v največji družbi, kajti pogovoriš se s samim seboj.

Pravi govornik je redkokdaj govornik v družbi, pravi igralec je igralec samo na odru.

Često je človek, ki je veselega obraza, vreden večjega pomilovanja kakor oni, ki je žalostnega, saj nihče ne ve, če si ni nadel krinke, samo da skriva svoje tegobe in bolečine.

Lepotica ni nikoli preveč nališpana, saj je najboljša lepotilo njena krasota sama.

Vsak čudak ni velik človek, a mnogo velikih ljudi je, ki so čudaški.

Kdor je tvoj nasprotnik in te pozna samo po imenu, ti je manj nevaren, kakor nasprotniki, ki so tvoji znanci.

Vsak dež ni koristen, vsaka kritika ni umestna.

Lepa hiša še ni najsrečnejši dom.

Največji geniji so večkrat najbolj skromni ljudje.

Strela trešči rada v visoko drevo. Neznatni ljudje nimajo sovražnikov.

Aforizem je pesem življenjske modrosti, njen ritem je sila življenja.

Nevednost je gosta megla, ki zakriva vsak razgled v življenje.

Večji revež od slepca je tisti, ki ima zdrave oči pa ničesar ne vidi.

Kdor ne zna misliti, je kmet, ki z vilami orje!

Vsak norec se smatra za pametnega, zato je med ljudmi toliko norcev.

Ljudje brez nazorov so drevesa brez korenin.

Geniji se izkristalizirajo v bedi, a beda jih tudi ubija.

Polž, ki je rojen s hišico na rami, jo bo vedno nosil, kdor je rojen suženj, ne razume smisla besede »svoboda«.

Vsak tovor ni breme, a vsak kdor ne nosi tovara, ni brez bremena.

Lepa fraza ni vselej smiselno globoka.

Ženska, ki pometa pridno hišni prag, še ni najboljša gospodinja.

Skrb se skriva tudi v najlepših palačah.

Umetnosti nihče ne obseže, a doseže jo resnični umetnik.

Umetnina brez življenja je samo mrtva fotografija, živa fotografija je lahko že umetnina.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Aforizmi

Teže je oprostiti, nego uvrijediti, zato ljudi više vriedaju, nego oprastaju.

Loš karakter zove se gnjev i surovost, a dobar mir i plemenitost.

Siromaštvo rada više dobra i genijalnosti, a bogatstvo više zla i gluposti.

Više vriedi jedan grub, ali iskren neprijatelj, nego fin ali podao prijatelj.

Veličina ljudskog dobra mnogo je manja, od veličine ljudskog zla.

Naši neprijatelji u nama, opasniji su od naših neprijatelja oko nas.

Naivan sve vjeruje, mudar o svemu razmišlja, a glupan sve niječe.

Sreća ne zavisi nikad isključivo od nas, jer kada bi tako bilo, onda bi svaki čovjek na zemaljskoj kugli bio srećan.

U životu sve se mijenja: povjest, ljudi, vremena i s njima naša uvjerenja.

Ne samo pjesnici i umjetnici, nego i obični ljudi zanose se poezijom ljubavi.

Za muškarca je životno poslanstvo rad i stvaranje, a za žene materinstvo i ljubav.

Slovenski apostoli

Ko ih ne zna? Ko nije čuo za svetog Ćirila i Metodija, preporoditelje i apostole svih Slovena! Svi znamo za ove naše prve duhovne uzgojitelje, iako je njihov život i rad završen pred mnogo godina.

Velika je zasluga svetog Ćirila i Metodija za narodnosno buđenje Slovena. Oni su Slovene pokrstili. Za svetog se Ćirila drži, da je začetnik ćirilice, tog čisto slovenskog pisma.

Sveti Ćiril i Metodije rođeni su u Solunu, ali su se u svom životu posvema posvetili Slovenstvu radeći za prosvećenje naših praotaca.

Mi Jugoslaveni i Sokoli uvek se rado sećamo naših velikana i zaslužnih ljudi, među kojima su sveti Ćirilo i Metodije zauzeli jedno od najvidnijih mesta. Zato ćemo i ovogodišnjeg ćirilometodskog dana odati dostojnu poštu ovoj dvojici velikih muževa i svetitelja našega velikoga slovenskog stabla, sa željom da za sve vekove ostanu večne tekovine njihovoga rada, kojim probudiše Slovene.

Blagodarni svetiteljima Ćirilu i Metodiju, da smo ostali Slovanima i da nas nije potopilo more tuđinstva i njihove sile, pred kojom su nas baš oni znali dostojno braniti i odbraniti, kličemo im:

Neka je slava i hvala svetiteljima Slovenstva i hrišćanstva, slovenskoj braći Ćirilu i Metodiju!

Hajrudin Ćurić, Sarajevo:

Nešto tradicije o Ali-paši Rizvanbegoviću

U jednom delu našega naroda i sada postoji živa uspomena na hercegovačkog vezira Ali-pašu Rizvanbegovića-Stočevića (1833—1851). Ta narodna predaja o ovoj najistaknutijoj ličnosti hercegovačke istorije 19 veka veoma je zanimljiva. O »hercegovačkom caru« postoji čitav niz pripovetki. Ovom prilikom objavićemo jedan deo te narodne predaje, koju smo čuli od g. Salke Tikveše.

1) Kako je Ali-paša izabrao bajraktara

Kad se Ali-paša, kao vezir, vratio u Hercegovinu, dočekalo ga je mnogo naroda u Mostaru. Među ostalim bio je i Imšir Đanko, starac od 70 godina, koji ga je verno služio. Ali-paša ga je lepo primio i upitao šta želi. Stari Đanko mu se potužio na starost i iznemoglost i zamolio ga da mu olakša poslednje dane života, jer nije više u stanju da vrši službu. Ali-paša ga upita da li ima sina koji bi ga mogao naslediti. Đanko je imao najstarijeg sina Halila od 18 godina. Paša zatraži da mu ga pošalje kroz 7 dana. Đanko se vrati kući i saopšti sinu razgovor s pašom. Savetovao ga je da bude pametan, da dobro pazi šta govori i da samo na ono odgovara što ga paša pita. Neka nipošto ne sedne što mu paša neće i tri puta kazati; neka se ne usudi da zapali pred pašom i t. d. U zakazano vreme Halil se uputio na Bunu. Ali-paša je imao pisarnicu pred džamijom, odakle je mogao videti ko prolazi: iz Mostara, Blagoja, Dubrava, Stoca i dr. Tako je opazio i Halila, čiji su dolazak najavili pašini ljudi. Halil je ušao k paši, poljubio ga u ruku i nije se. Kad se paša uverio da je to Imširov sin, reče mu da ide kući, da poselami (pozdravi) oca i da se, kroz 7 dana, vrati — ali na konju. Halil ode i sve ispriča ocu. Stari Đanko je uvideo da se paši svidelo kako mu sin ide, a da sada želi da ga vidi kakav je na konju. Opet je nastalo savetovanje i, kad

je došlo vreme, Halil je pošao na Bunu. Ali-paša je video kako jaše, i bio je zadovoljan. Kad je došao preda nj. dao mu je čohane hlače i haljetak, dva pojasa, dve male puške i barjak, i imenovao ga je barjaktarom. Halil je dostojno vršio svoju dužnost prateći svoga gospodara u ratnim pohodima.

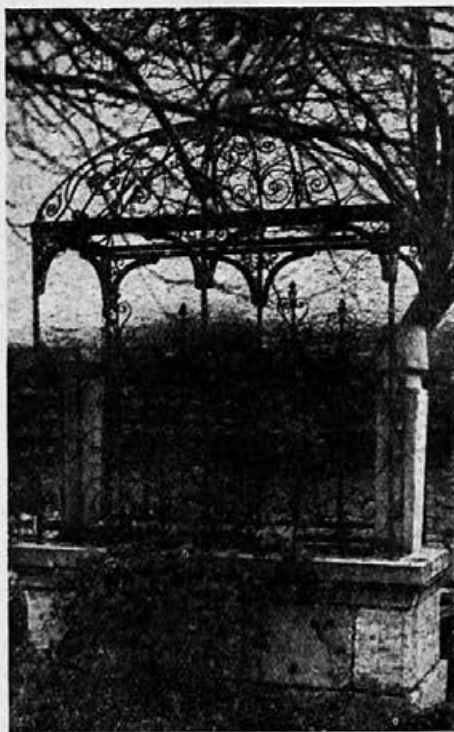
2) Sluga Simić spašava Ali-pašina sina

Otac Miška Simića bio je Ali-pašin sluga. Kao sluga on je imao priliku da doživi različite zgrade i nezgode. Od tih ćemo ispričati ovu. Jednoga dana kupao se u Buni Ali-pašin sin Hafiz (docniji paša), koji je tada bio dete. U blizini toga mesta bio je Ali-pašin dvorac. Njegove žene, pašinice, izašle su da se malo odmore u hladu i promatrane su kako se dete kupa. Najednput, dete se počne gušiti, a pašinice zapomažu: »Utopi se, utopi se!« ... Miškov otac stvori se začas na obali. Ali, bilo mu je vrlo teško skočiti u šaljvarama (široke hlače) zaplivati i spasiti dete. Ipak se brzo snašao i povikao pašinicama: »Hanume (gospode), bježite u avliju (dvorište) ako želite da ga spasim!« Pri tim rečima počeo se skidati, a hanume su se sklonile u avliju. Skinuvši se, sluga Simić skoči u Bunu i izvadi dete, koje se već bilo onesvestilo. Na obali mu je dao prvu pomoć: okrenuo ga je licem prema zemlji i počeo ga udarati štapom po tabanima.

Dok se ovo događalo, Ali-paša je bio obavešten da mu se utopilo dete. Brže bolje dode na obalu i kad vide šta mu sluga radi s detetom, reče mu da ga pusti, jer je dete mrtvo. »Nije, pašo,« reče Simić, »ono će, ako Bog da, još dugo živjeti«. Već se bilo skupilo dosta sveta. Sluga Simić, s još dvojicom seljaka, nastavio je sa započetim poslom: privodio je dete k svesti. Nakon jednog sata dete je došlo k sebi. Sav radostan, Ali-paša pozove preda se Simića i reče mu: »Imam jedan čitluk (zemljište) kod Blata, dajem ti ga draga srca, i hoću da budeš svoj na svome. To si zaslužio.« Simić mu se najlepše zahvalio i izrazio želju da bi voleo da je gdegod bliže pa makar i manji bio, jer se bojao da ga tamo kod Blata ne ubiju. Paša se složio s tim, i dao mu jedan od svojih mlinova na Buni. Sluga Simić je izabrao mlin koji je hteo i ostao je u njegovim rukama sve dok je Ali-paša bio na vlasti. Kad je došao Omer-paša Latas, njegovi su pisari popisali Ali-pašinu imovinu. Ko je imao tapiju Ali-pašinu, zadržao je posed. Mišku Simiću je oduzet mlin.

3) Ali-pašin poštar

Na jednu godinu pred dolazak Omer-paše Latasa, otac Miška Simića dode Ali-paši i zamoli ga da ga oslobodi rada, jer je slab. U isto vreme spomene mu da ima sina Miška od 17 godina, koji bi mu mogao biti pri ruci. Paša mu zapovedi da dovede Miška. Kad ga je video onako mlada, zdrava i lepo razvijena, pobojao se da mu ne pobegne u Crnu Goru, ako ga primi

Grob Ali-paše Rizvanbegovića
u Banjoj Luci

Snimio H. Čurić

**Masline Ali-paše
Rizvanbegovića
u Popratima kod
Stoca**

Snimio H. Čurlić

u službu. — Kad mu je stari Simić obećao da neće »na soli i hljebu« to uraditi, uzeo ga je paša k sebi, i Miško je postao poštar. Plate u novcu nije imao. Nosio je Ali-pašina pisma u Klepce, u Mostar, vladici, biskupu, popovima, u Stolac i t. d. — Kao poštar, nosio je sablju i marljivo je vršio svoju dužnost. Ali, to je bilo samo godinu dana. Tada je došao Omer-paša Latas i na prevaru zarobio Ali-pašu Rizvanbegovića. — 18-godišnji poštar nadživeo je svoga gospodara: dočekao je okupaciju i aneksiju i — Kraljevinu Jugoslaviju!

Karel Čapek:

Molčanje s T. G. Masarykom

1.

Mnogo ljudi je vpraševalo pisatelja »Razgovorov s T. G. Masarykom«, kako so prav za prav ti Razgovori nastali: ali je pisatelj na mestu stenografiral, ali si je zapisaval dan za dnem in kako je sploh prišlo do tega.

Predvsem mora pisatelj priznati, da mu zelo dolgo ni prišlo niti v sanjah na misel, da bi si napisoval, kar je imel priliko slišati iz ust prezidentovih. Naj gre to na rovaš njegove nerednosti; nikoli ne nosi s seboj beležnice, v katero bi si kaj napisoval, nikoli ni vodil dnevnika in ima brezupen nered v svojih lastnih papirjih in spominih. Menda poznate take ljudi in gotovo od njih ne pričakujete, da bi vodili redni zapisnik o tem, kar slišijo ali vidijo.

Ali nekoč — to je bilo v Topolčiankah (prezidentovo letovišče) — je deževalo ves dan. Gospod prezident je s svojci in z gosti sedel ob ognjišču z gorečimi poleni; rad namreč zre v živi ogenj. In kakor je pogovor tekel, se je začelo govoriti, kako je bilo v vojnem času in kdaj se je kdo čutil v najhujšem položaju. »Moj najneprijetnejši položaj,« je začel prezident, »to je bilo, ko sem za vojne prišel v Moskvo.« In potem je pripovedoval, kako so ga naši iz revolucijskega Petrograda poslali v Moskvo, češ da je tam mirnejše. Izstopil je v Moskvi na postaji — slišal je streljanje. Gre peš do hotela, ali pred postajo ga ustavi kordon vojakov, češ da ne more dalje, ker se tam strelja. Kljub temu je prišel na trg, a tam se je z obeh strani streljalo iz pušk in strojnic, na eni strani Kerenski, na drugi boljševiki. »Grem,« pravi, »a pred menoj gre človek, steče in se zmaši skozi velika vrata, ki so mu jih odprli. Bil je to hotel Metropol. Jaz torej za njim, ali medtem so mi zaloputnili vrata pred nosom. Tolčem na nje in kličem: »Kaj delate, odprite!« »Ste naš gost?« je kričal name vratar, »Drugače vas ne morem pustiti noter, je vse zasedeno!« »Nisem hotel lagati, torej sem zakričal nanj: »Ne delajte neumnosti in pustite me!« Dal se je premetiti in me je pustil noter.« In tako dalje, gospod prezident se je razvnel in govoril

o obleganju hotela Metropol, o bojih v Kijevu in o »naših fantih,« kakor pravi legionarjem. A pisatelj Razgovorov je posebno priklenil nase mali stavek: »Nisem hotel lagati.« Strelja se na moskovskem trgu, od obeh strani prasketajo krogle ob tlak in pročelje hiše, a profesor Masaryk stoji pred zaprtimi vrati hotela, kamor ga nočejo pustiti. Ko bi rekel, da je gost, bi ga pustili takoj; toda on niti v tem trenutku, ko gre za življenje, noče lagati. A to pove, kakor da bi se to razumelo samo ob sebi, samo s suhim in kratkim stavkom »Nisem hotel lagati.« To je bilo vse.

Takrat je pisatelj Razgovorov prvič napisal besede gospoda prezidenta. Le za ta mali stavek, da bi se ne izgubil, da bi se nekoč nekdo zavedel, kako je krasen v svoji preprostosti in samoumevnosti. A po tem mu spet ni več prišlo na misel, da bi si moral zabeležiti, kar tako včasih sliši. Leta in leta ni nato mislil; dokler ni nekoč — to je bilo spet v Topolčiankah — sedel in se razgovarjal z gospodom prezidentom pod starimi kostanji; bila je jesen, zdaj pa zdaj je udaril zreli, rjavi kostanjev plod ob trdo zemljo. Prinesli so pošto. Gospod prezident je čital svoja pisma in tudi pisatelj Razgovorov je dobil dopis. Iz Nemčije. Amalthea-Verlag, ali tako nekako. In pisatelj Razgovorov se je začel smejati: »Tu mi predlagajo, da bi napisal vaš življenjepiš. Kakor da bi bil tega zmožen! Za življenjepiš mora biti človek vsaj nekaj zgodovinarja, prečitati mora kopo virov, mora jih overoviti in ne vem še kaj.« Gospod prezident je pokimal: »Pisati življenjepiš, je v resnici težka naloga.«

Bilo je tiho, le ti zreli kostanji so deževali, da je okoli pokalo in poskakavalo. Pisatelj Razgovorov se je spomnil, kako so deževale in tolkle krogle na trgu v Moskvi in na glavni ulici v Kijevu. »Kvečjemu če bi,« sem zinil, »napisal to, kar ste mi tako po malem o sebi povedali. To bi bil skoro tudi življenjepiš.«

Gospod prezident se je smejal. »No, napravite z menoj, kar hočete.«

»Ali potem mi boste morali pomagati, ko bi česa ne vedel,« je nadaljeval pisatelj.

Prezident je vstal. »Kaj hočem, bom pač pomagal,« je rekel resignirano. »Ali sedaj moram na delo. Visuri.«

Tako je torej prišlo do tega, da so se začeli pisati Razgovori.

*

Da, ali da bi bili napisani, temu je manjkalo še mnogo. Ko je pisatelj izpraskal vse iz svojega spomina, je videl, da ve zelo mnogo o detinjstvu gospoda prezidenta, ker o tem je govoril prezident rad in pogosto; o dijaških letih se je tudi marsikaj reklo, ali za poznejša leta je bil material grozno pičel. Bilo je potrebno gospoda prezidenta prisiliti, da bi o sebi povedal nekaj več.

Praviloma se je odigravala ta borba zjutraj v Topolčianskem parku. Proti deveti uri je šel gospod prezident iz stanovanja in naravnost čez loko k svoji priljubljeni utici na sončni strani. Pisatelj Razgovorov je imel že pripravljen svoj napad, običajno frontalni. Počakal je, da je pretekel primeren čas molka, nato pa začel: »Kako je prav za prav bilo s tem rokopisnim bojem?«

Prezident je stresel z glavo. »Nelepo,« je rekel čez trenutek in si začel čistiti ščipalnik. Pisatelj je čakal, kaj pride dalje. Gospod prezident je dvignil oči. »Ali ste že čitali današnje časopise? Opazil sem tam to in to —.« In je že bil razgovor o vsem možnem, le o rokopisnem boju ne.

Drugega dne si je pripravil pisatelj drugo vprašanje: »In kaj ste delali v devetdesetih letih?«

»Pogreške,« je dejal prezident lakonično, in s tem je bila stvar odpravljena.

Kakor vidite, ni bilo lahko dobiti iz gospoda prezidenta mnogo podrobnosti o njegovem življenju, in preden so bili napisani Razgovori je stalo mnogo potrpljenja ... pri obeh sotrudnikih.

Končno je bilo napisano vse, kar je pisatelj slišal; bilo je tega malo in bila je to sama vrzel, ali kaj početi.

»Ali naj to natisnem?« je vprašal nekoč pisatelj. Gospod prezident je skomignil: »Nu, zakaj ne?«

»Ali ne bi hoteli to pregledati?« se je ojunčil pisatelj. »Da bi tam ne bile kakšne hibe.«

»Če hočete,« je rekel gospod prezident in tako se je zgodilo; tako je prišel rokopis v njegove roke. Ko je prišel iz njih, bilo je k njemu pripisanega mnogo novega z Masarykovo roko. Dopolnila, novi spomini, malo znane podrobnosti.

Poln radosti nad svojim materialom, je predelal pisatelj to znova. In spet je to odnesel k overovljenju. Po nekem času je dobil nazaj. Z novimi dopolnili, podrobnostmi in spomini.

»To ne gre,« je protestiral, »vi imate s tem skoro več dela nego jaz!«

»Kaj zato,« je rekel gospod prezident.

»Ali kako naj zato vzamem honorar?« se je branil pisatelj, potežkavajoč narasli rokapis.

Gospod prezident je samo mahnil z roko. To sem se zaklepetal, se je jezil na sebe pisatelj Razgovorov. Ponujati kar tako honorar glavi države.

Ali naslednjega jutra se je glava države na poti k utici naglo ustavila na sredi loke z iskrečimi očmi. »Ze vem,« je rekel prezident, »kaj napravim s tem honorarjem, ki ga dobim od vas. Poznam vdovo, ima tako lepe, čiste otroke; tej sem hotel vedno nekaj dati — torej za to bom vzel svoj denar.«

Tudi to spada k zgodovini Razgovorov.

2.

Pisatelj »Razgovorov s T. G. Masarykom« si je v svesti, da bi podal nepopolno sliko, ko bi ne napisal tega poglavja. So ljudje, ki pripisujejo Razgovorom skoro fotografsko točnost. To je torej zmeta. Fotografija — ali bolje zvočni film teh razgovorov bi bil približno tak: Utica iz brezovega lesa, zarasla z vrtnicami plezalkami in brinjevo goščavo. T. G. Masaryk sedi na okornem sedežu, s komolci oprtimi na kolena. nateza brke in molči, misli na svoje stvari. Tudi pisatelj Razgovorov molči in misli na svoje zadeve, morda na polonico sedmo-pikčasto, ki mu potuje po roki. Končno dvigne prezident glavo, pokaže z roko naokrog in pravi samo: »To — — —« To pomeni: Kakšen lep dan, pogledjte te gore na obzorju, na ta ognjenobarvni javor. Pisatelj Razgovorov pokima molče, kar znači: da, krasen dan, nič ni preko takega jesenskega jutra; tudi bukve so že orumenele — glej, verica!, tiše, da ne uteče! Res, ni bilo težko napisati po spominu, o čem sva se razgovarjala v mnogih in mnogih takih dopoldnevih, ali temu manjkata tišina, ta molk, iz katerega so se rodile besede in se razpredel skromni govor. Ta molk je bil stalen, vrival se je med besede, zaključeval stavke, ne mučen molk, pri katerem ni kaj govoriti, ampak zamišljen molk, molčanje človeka, ki premišljuje, ki mora bolj misliti na stvari kot o njih govoriti. In še le tedaj, ko je premislil, začenja govoriti: preudarjeno in počasi kakor tisti, ki prevaja in misli na besede, to ne gre lahko, ker so besede včasih precej ozke, včasih preširoke, da bi izrazile misel. Zato ne govori rad, a če že, tedaj skopo, da bi teh besed bilo čim najmanj, počasi, da bi v poglobljenem trenutku med besedami bilo možno poiskati prihodnjo besedo, tuhtajoče, ker mišljenje nima mehanične odvisnosti govorjenega stavka. Bilo je mnogo molčanja, da so vznikli Razgovori, samo njihov pisatelj ve, kako so nepopolni, najbolj jim manjka ta kontrapunkt molka.

Septembrsko jutro je, v utici iz brezovega lesa sedi stari prezident, drži čepico v rokah in razmišlja. Iz vasi je slišal otroški krik, visoko pod nebom plove jastreb, tiše se prenaša javorov list. Prezident dvigne glavo, kakor bi hotel nekaj reči, ali pokaže le z dolgim izrazitim prstom naokrog in vzdihne: »To — — —« In jaz vem, kaj hočete reči: Kako je vse to krasno, in da imate radi sonce, zrelost jeseni in veseli glas življenja, a glavno, da v tem trenutku mislite na Boga.

Da, ali kako to napisati brez besed?

T. G. Masaryk prav gotovo ni govoreči tip, ne pripada ljudem, ki morajo govoriti, da bi mogli misliti, ki mislijo z govorjenjem ali pisanjem. Na primer rojenemu govorniku se najlepše razvijajo misli, kadar govori, torej iz samega govora, govor ima svojo zveznost in gladkost, ki nese s seboj njegovo mišljenje samo. Masaryk ni rojen govornik. Pri njem je vedno nekaj kakor presledek med mišljenjem in besednim izrazom, izražati se, mu ni olajšanje, ampak vedno neugodnost, ker mora opustiti zvezo svojega mišljenja, prekoračiti ta presledek in tako rekoč notranje se razdvojiti: poleg mišljenja tudi še govoriti, iskati besede, prelagati mišljeno vsebino v besedne predstave, to ne gre brez nekega truda — in nesigurnosti, podobne negotovosti, ki jo čutimo, če moramo z levico delati nekaj drugega kot z desnico. Včasih izgovori zelo določno misel samo v obrisu, ali jo samo naznači, često ne konča stavka, zamahne

z roko, zgane z rameni ali konča z besedicama »...in tako«, iz govornjene zveze, sovisnosti, preide v miselno zvezo. Če povemo s slovniškimi izrazi, se izraža često v aposiopezah, eliptičnih stavkih in anakolutih. A njegova ločila (interpunkcije), to so zamišljeni kosci molka. Ne bodi nestrpen, ne skakaj v te oddihe, zopet si bo iz njih našla pot pretehtana beseda. Misleči človek se ne razodeva z besedami, ampak z mišljenjem. Rekel sem, pri Masaryku je občutna ločnica med mišljenjem in besednim izrazom, njemu zadostuje misliti, k izražanju se mora sam več ali manj siliti, v bistvu ne govori rad in ne lahko. To se v načinu njegovega govora javlja na dva načina. Prvič, kadar more, se rad poslužuje že gotovega nagovora, formulacije, s katero se je o stvari izrazil že prej; ima mnogo svojih ustaljenih izrekov, le da jih v toku časa zgoščuje in skrajšuje — to so te znane masarykovske brahilogije in miselne krajšave. Nerad obširno ponavlja, kar ima že premišljeno in zapečateno, zato strne svoje gotove sklepe v nekaj ideogram. Če pravi n. pr. »Nelep človek,« je v tem vsa njegova obsodba čudnih ljudi in njihovega življenjskega načina, vse njegovo nesoglasje in zgražanje, več ne reče. Izraz, »dostojen človek«, to že pomeni neobičajno mnogo: npravstveno neoporečnost, razum, zanesljivost, močnatost, skratka množico dobrih in plemenitih lastnosti. »Krasen človek,« to je že najvišje, kar lahko reče o človeku; mimogrede, kakšna antičnost je v teh besedah hvale!

Drugi zaključek z ozirom na Masarykovo nerazpoloženje za govorjenje je ravno obraten: vestno iskanje besednega izraza. Kjer drugim zadostuje zaloga gotovih stavkov, sklepov in formulacij za vse življenje in jih imajo vedno in za vsako priložnost pri roki, Masaryk vedno išče izraz, zdrzne se pred besedami, prednaša ga kakor bi tehtal, ali izraža docela točno in polno to, kar ima na misli. Značilno za to izraževalno prizadevanje je kopičenje sinonimov in homonimov, ki so običajni v Masarykovem besednem izražanju. Reče na primer »Država, republika, demokracija potrebuje to in to.« Tu vidite, kako z vsako nadaljnjo besedo kontrolira, omejuje in dopolnjuje prehodno besedo. Država, da, ali, država republikanska, da, republika, ampak republika demokratska do vseh zaključkov, demokracija, da ali ujema joča se z državo in njenim redom. Vsak hip njdete pri Masaryku tako naštevanje pojmov po njihovem obsegu in razsežnosti, to prizadevanje, definirati pojem sočasno z njegovo uporabo. Da bi tako rekel, ne misli in ne govori v besedah, ampak v vsebinah, zato to kopičenje besed, da bi si osvojil vso širino vsebine in vso popolnost stvari, o kateri razmišlja.

Verbalizma ne mara, ogiblje se vsemu, kar se v govoru in mišljenju rodi iz gole igre z besedami, izogiblje se metafori, analogiji, opisu in posebno pretiravanju. Ravno tako nima rad logične igre z besedami, kakor so umetne antiteze, pojmovna dialektika, problemi stskani iz besed in verbalne rešitve. Kadar sreča kaj takega, mahne z roko: »To je sama sholastika.« Ne besede, ampak stvari: prevedite to njegovo pravilo mišljenja v politično govornico in ta se bo glasila: ne besede, ampak dejanja. Kakor nerad govori tako, nerad tudi piše; nekoč je rekel o sebi, da »bi mu zadostovalo spoznavati in misliti.«

In po svoji bolezni je rekel: »Všeč mi je bilo, da mi ni bilo treba govoriti z nikomer. Mogel sem vsaj razmišljati.« In kadar govoriti, tedaj ne zastonj. Ko se pojavi v govoru kakšno vprašanje, malo poslušaj in nato reče: »O tem je že napisana ta in ta knjiga.« To pomeni: čemu o tem govoriti, če si to lahko prečitamo? Nad meró rad poslušaj, če govori o čem kak znanec, naj bo to že katerikoli, vse ga zanima, dokler je v tem resnično spoznanje. »To je zanimiv človek,« pravi o teh, ki mu morejo povedati nekaj, česar še ni vedel. Tedaj poslušaj vidno zadovoljen do konca izprašuje, on, ki ima drugače poseben strah, izpraševati kogarkoli; verjetno, da se mu vprašanja zde nekaj kar pronica včasih nasilno v molčanje drugih. Poslušaj pozornó najbolj strokovno razlago, potem pripomni: »Meni je bilo všeč, kako je bil ta človek popolnoma v stvari in kako je pri tem imel oživiljen izraz v očeh.«

Nikoli ne govoriti o tem, česar ne poznamo. Sam pravi vedno, kadar naleti na nekaj, kar ne spada v njegovo področje: »Tega ne vem.« »Nevzgojen človek,« pripomni nevoljno o komerkoli, ki razlaga svoje mišljenje in nazore o stvareh, v katerih ni zadosti poučen in izkušen. Tega ne odpusti tako kmalu. Mnogo redkeje, nego je v Razgovorih naznačeno (iz praktičnih ozirov), se poslužuje apodiktičnih izpovedi; največkrat začne svoj nazor z besedami: »Mislim,« »rekel bi to tako,« »predstavljam si to tako in tako.« Kdaj ne odgovori na vprašanje, zgane z rameni, no, ne vem,

a dan na to začne naravnost: »Včeraj ste me vprašali to in to, premišljal sem o tem, to je tako in tako.« In še po mnogih dneh se vrača k predmetu: »Kakor smo onkrat govorili o tej in tej stvari: mislim, da bi imel k temu pripomniti...«

Rekel bi, da ima njegov govor dva temeljna položaja: deloma ustaljene misli, nepogrešene principe, resnice, na katerih se je ustalil; te izraža odločno, čim bolj skrajšano, neobičajno zgoščeno, dajajoč poudarek s stisnjeno pestjo ali energično potezo iztegnjenega prsta. Drugi položaj je meditacija, iskanje, stalna pot za spoznanjem, stalna kritika in avtokritika in jaz ne vem, kaj ga iz tega dvojega karakterizira globlje: ali ta jasna, trdna, zanesljiva gotovost človeka, ki ve in veruje, ali to neskončno iskanje in preizkušanje resnice.

V tem je namreč to vse: govoriti pomeni zanj govoriti resnico. Verujte temu: Sam stil, sama izrazna sredstva resnice so druga nego stil polresnice, laži ali nevednosti. Ni tu kaj skrivati ali pokrivati s samimi besedami, ni tu kaj okraševati, tu ni beseda oblačilo, ki odeva misel, ampak si prizadeva biti misel sama, noče biti nič drugega nego objašnjenje vsebine misli. Kadar Masaryk govori, poroča o tem, kar misli: poroča stvarno, trezno, kolikor mogoče kratko in pazi, da bi ga besede ne zanašale. Običajno mislimo kratko, ali izražamo se o tem s celimi, odvisnimi stavki. Izgovarjamo več, kot smo v resnici mislili. V nasprotju s tem skuša Masaryk najprvo domisliti smisel, izpoved mora počakati, ali vsaj ne sme prehitovati mišljenja. Tempo, vezava in skladba njegovega govora so vedno odvisni od tega nepretrganega miselnega dela, ni tu ne avtomatično bežeči besedni mehanizem, ne naglo iskrenje domislic, rojenih iz srečanja besed; počasi, beseda za besedo, po premišljenem preudarku vznikajo govorni stavek. Tak stavek ni gotov formalni in logični kalup, v katerega naliješ troho mišljenja: ampak mišljenje si najprej krči besedno pot, ustavlja se, se obotavlja, prodira v ospredje v svoji lastni smeri. Masarykov stavek se mora čitati počasi, ne v eni sapi, dajte si časa zanj in izda vam ne samo ves svoj smisel, ampak tudi posebni prizvok in duhovni tipus tega, ki ga je zrekel.

Rekel sem, da si v Masarykovem govornem izražanju mišljenje stalno krči pot v svojo lastno smer. Bodi to poudarjeno že zato, ker so Razgovori od te strani temeljito ponarejeni. V resnici si niso bili niti od daleč tako v zvezi, kakor se to vidi; niti eno vprašanje se ni izčrpalo na enem sestanku in tako po redu, kakor je napisano. Masarykovo mišljenje zasleduje pač svojo lastno smer, ima tako rekoč svojo dano pot, po kateri vedno steče slej ko prej, a skoro neizogibno. Vsak resnični govor se je na konec obrnil ali k politični praksi ali k Bogu: k resničnim skrbem dneva in bližnje bodočnosti ali k večnosti. Običajno je Masaryk »utekel« pisatelju govorov od drugih vprašanj k tema dvema glavnima, ki jih, kakor se zdi, preživlja stalno; sta prisotni tudi kadar govori o čem drugem, in pri najbližji priložnosti se vrne k njima, govoreč — in tiho razmišljajoč. Ali ti dvojni končni točki si nista nasprotujoči, oboji sta pri Masaryku blizu poleg sebe; to je kakor ena resničnost, ali gledana enkrat sub specie aeterni (pod vidikom večnosti) in drugič sub specie delovnega dne. Vedite, da je Masaryku pobožnost predvsem humaniteta (ljudskost), ljubezen do človeka, služba bližnjemu, ali tudi vsa politika mu je uredničenje humanitete in ljubezni do ljudstva; od enega k drugemu mu je le koraček. Nikoli pa tega dvojega ne meša, je ves verujoč v svoji pobožnosti in ves političen v svoji politiki, ali nikoli mu ni eno in drugo v nasprotju, nikoli ne popušča, ne pri enem ne pri drugem; temu se pravi nekompromisnost, ali da bi človek mogel biti tako nekompromisen, mora biti resnično kakor iz enega kosa.

Sploh je značilno za njegovo mišljenje in izražanje, da ne priznava radikalnih antitez (popolnega nasprotja). Razlaga, recimo, o demokraciji in diktaturi; pričakovali boste, da bo priostril pojem proti pojmu in da položi med njiju temeljno nasprotje; ali ne, zamisli se troho in pristavi: »Ali ne pozabite, da se tudi demokracija ne obide brez diktata in da se tudi diktatura sklicuje na demokracijo.« In podobno v vsem. Ni nasprotja med teorijo in prakso, ne stojita proti sebi razum in čustvo, ne izločujeta se vzajemno vera in veda, ni konflikta med politikom in pravdom, ne sme se staviti proti sebi telo in duša, ni dualizma med časnim in večnim. Vsi ti umetno ločevani (disjungovani), do nasprotij priostreni pojmi, se vzajemno

zbližujejo, prepletajo in dopolnjujejo v celo, popolno, konkretno resničnost, iz katere so se abstrahirali. Poudarek je ravno na tej celotnosti in popolnosti, nujno je, sprejemati resničnost polno in vzeti celo: to je ono, kar imenuje Masaryk svoj konkretnim in pluralizem, le da bi bilo treba naziva, ki bi ne izražal le to stvarnost in mnogoterost, ampak tudi to celotnost, sintezo in uravnanost, mir in skupnost, nerazdvojenost, z eno besedo harmonijo, z eno besedo klasičnost tega naziranja. Ni mu treba pomirjevati antiteze in pokrivati nasprotja, ker jih pojmovno ne ustvarja; ni mu treba iskati končne celote, ker izhaja iz nje. Njegova noetika (nauk o spoznanju) je noetika celote: spoznava celega človeka z vsemi sposobnostmi, ki so v njem. Njegova metafizika (znanost o nadčutnem) je metafizika celote: sprejema gmotni svet in duhovni, notranji svet osebne zavesti in zavesti neštevilnih, sprejema svet duš, sprejema Boga. Njegova zapoved ljubezni je zapoved celote: ljubiti celo in polno, ljubiti Boga in človeka, ljubiti vse; njegova humaniteta je univerzalna ljubezen. Pričujoči čas je kos zgodovine, živi v nas minulost in bodočnost, živimo z vsakim trenutkom v večnosti: v tem je celota in polnost časa in našega življenja. Znova in znova, vedno in v vsem ta celotnost in popolnost. To je, bi rekel, statični ideal: kaj tvori vso celoto in vsoto, ni življenje in ni zgodovina stalno gibanje od nečesa k nečemu drugemu, ampak izpopolnjevanje in poglobljanje tega, kar traja. To je to, kar sam imenuje svoj platonizem. Ne gre le zato, da je gibanje, ampak zato, kaj se giblje in menja in kaj torej traja tudi v tem gibanju. A kako naj se drugače razume to stalno, kar traja tudi v razvoju, nego kakor načrt, kakor smotrna ideja? Razvoj ni izprememba, ampak izpopolnjevanje; naj nas ne motijo njegovi neuspehi in sedanje krize, — ali nismo šele v začetkih razvoja?

Recimo, da hočemo spraviti v protislovje vedo (znanost) in vero; veda zavrača vero in jo hoče nadomestiti s spoznanjem. In tu dvigne Masaryk svarilno prst: Je veda in veda, je vera in vera. Veda zavrača slepo vero, praznoverstvo, vero iz nevednosti, in zopet imamo mandarinsko vedo, domišljavo in polznanstveno vedo, ki si domišljuje, da ve že vse. Popolna veda in popolna vera se ne izključujeta. To je značilni masarykovski obrat: ne protivnost med vero in vero, ampak med vedo in laži-vedo, med pravo in zavestno vero in vero površno, brezmiselno in malikovalsko. Ni nasprotja med svobodo in disciplino, a je nasprotje med anarhično svobodo in pravo svobodo, med suženjsko disciplino in disciplino vzajemne službe. Tako je v vsem. V svoji dovršenosti, v svoji polnosti in popolnosti se ljudski ideali nehajo izključevati; izpopolnjujejo stvari, dospemo k njihovi sintezi. Zopet ta poteza redke klasičnosti: v celotnosti in popolnosti ni več nasprotja. Spoznavajoč resničnost boljše in boljše, uravnajoč svojo dejavnost vedno doslednejše s spoznanjem in ljubeznijo, bližamo se resnično in tvorno, korak za korakom, k objektivni harmoniji (stvarnemu soglasju) sveta — k božjemu redu, kakor ga imenuje verujoči Masaryk.

Nekaj posebnega je tudi njegovo pojmovanje časa. Govori, recimo, o politiki in začne: »Če pogledamo malo nazaj —.« Čakate, da bo govoril o početkih naše republike ali o Körberju, ali ne, ta »malo nazaj« je rimsko cesarstvo ali pa srednjeveška cerkev, vsa zgodovina je aktualen argument (sodoben dokaz), kakor da bi se to godilo danes. Sklicuje se na Platona, kakor da je Politeia (knjiga o državi) izšla lani in je še vedno zadnja novost politične literature. Čas, ki ga obkroža je tisočletje; zgrinja vso zgodovino človeštva in njegovo bodočnost. In pri tem misli vedno naprej: kaj bo jutri, za deset let, za stoletje; z vsem svojim delovanjem napredujemo v zgodovini in pripravljamo bodočnost, zato se moramo vprašati, kaj je zgodovina in kam meri bodoči razvoj. Je skoro prost vseh spominov; samo še o svojem detinjstvu rad govori, kakor vsak star človek, ali drugače ga bolj zanima gledanje v bodočnost. To je karakteristično za njegovo metafizično zaupanje, da je ves tek sveta razvoj k boljšemu in popolnejšemu. Zlati vek ni za nami, ampak je naloga vsega človeškega prizadevanja; ne smemo biti nestrpni, da ni v dosegu naših rok in ne smemo izgubiti poguma. Božji mlini meljejo počasi, pravi. Če ni to potrpežljivo in stanovitno zaupanje pravi optimizem, potem ne vem, kaj naj tako imenujem. Ali nič od tega, kar lahko napravimo že sedaj, ne smemo odložiti za bodočnost in z nobeno vero, da bode za par tisoč let boljše, se ne smemo razrešiti dolžnosti, da uresničimo že sedaj to, k čemur zadostujejo naše sile. Tudi kadar živimo v večnosti, živimo resnično in polno, le takrat kadar tukaj in sedaj delamo, spoznavamo in ljubimo. To je glavni ključ k Masarykovemu mišljenju.

Tu je šlo ne za karakteristiko ali celo analizo Masarykove filozofije, ampak za nekaj drugega; da bi se vam predočilo nekako duhovno ozadje ali prostor, v katerem so se snovali stavki in poglavja Razgovorov. Res je, takrat je bilo septembra jutro, deseta ura, to in to leto; pred kratkim se je končalo čitanje časopisov in za čas se začne uradno delo z vsem kar »spada h kšeftu« prezidentovemu. Ali medtem se nad to utico iz brezovih debel boči drugi, tisočletni čas; v tej utiei govori Platon in Avgustin, veki in stoletja se vrste poleg sebe, počasi, zamišljeno se razglablja o tem, kar se je pravkar izvršilo — razpadel je rimski imperij, vznikle in zašle so svetovne vlade, osvobojeval se je človeški duh; Hus se je trudil za resnico, Jurij Poděbradski za mir in Komenský za prosveto; vse, kar je kdaj bilo in kar se je zgodilo s svetom in z nami, se je vzelo v račun, tako kakor si iz svojih jutranjih časopisov delamo dnevno sliko. Torej tako je to. Kakor kadar se obrtnik pripravlja k delu: ogleda se najprvo po svoji delavnici in po vsem, kar je tu in kar mora biti na svojem mestu: zgodovina vseh vekov, glasovi vseh učiteljev, božje vodstvo in človeško prizadevanje. In tu se ustavi prezident še pri tem ali onem in že misli na svoje delo.

Misli na svoje delo: tako in tako stoje stvari, treba bi bilo napraviti to in to. Ali nad to dnevno politično situacijo (položajem), ki jo stvarno in skrbno preživlja, se zopet boči nekaj kakor ogromni prostor: skupno ustvarjanje (konceptija) človeštva in božanstva, sodelovanja in božje previdnosti. Ali naj se nad čim zgraža, ali naj govori o dnevnih brigah, ali naj molči: vedno je tu ta ves veliki red. Včasih zveni to, kar pravi, skoro suho; nikakih velikih besed, nikakega ognjevitiga pridiganja, nikakega pojmovnega čaranja; samo gola dejstva (fakta), trezne definicije, stvarna kritika ali praktični commonsense (zdrava pamet, prirodni um). Ali če dobro pazite, slišite nekaj več; z vsakim stavkom se oglašava ves ta razsežni, trdni in krasno zaokroženi prostor; vsaka beseda je člen tega temeljnega sistema spoznanja, vere in ljubezni; izgotovljena je iz zemeljske snovi, a določena za izgraditev božjega hrama. Vsak stavek je težak kakor stavbni kamen; ali razumemo ga popolno le tedaj, če bomo imeli pred očmi stebre, svod in pročelje vse stavbe. Tedaj šele ocenimo krasni in modri red, ki je vložen tudi v najpreprostejši košček gradiva. To je torej mišljeno s tem, kar smo imenovali molčanje s T. G. Masarykom. Ne poslušajmo samo besed, poslušajmo to tiho in globoko sozvočje. Šele v njem je pravi in polni obseg, njegova cela in polna resnica. Recimo, da je govor, no, o nečem tako težkem in pozemeljskem, kakor je politika; in vendar tudi to sozvočje je tu molče in brez besed. Ali ne slišite šumenja zgodovine in božjih zapovedi? Ali ne slišite, kako zveni s tem platoniska antika in Jezusova pridiga ljubezni, veliki red cerkve, gibanje prosvetnega življenja, dih osvobojenja in tiha potrpežljivost razuma? Kaj vse mora zveneti, da bi se rodila harmonija! Čitati Masaryka, čitati ga harmonično, tudi to je govor in molčanje. Govor o vsem časnem, za kar se zanimamo in tiho premišljanje o tem, kar je večno. Kdor na to ne bode mislil, se ne bo z njim nikoli popolnoma razumel.

Ferdo Pavešić, Beograd:

Svakodnevne misli

Odlomci iz moga »Dnevnika«.

Ko je umro za čast Domovine, taj uopšte nije umro.

*

Ljubav je konstruktivna. Ona stvara i gradi, ali — samo onda kad nije falsifikat.

*

Omladina bez ideala i lada bez kormila idu istome udesu u susret.

*

Smrt nije toliko strašna da bi čovek od straha pred njom morao voleti život.

*

Moći sebe razdati svetu i svet preneti u sebe — to je siguran put u besmrtnost.

*

»Život je velika istina!« — Nije li to najveća laž?

*

Ako ti je stalo do toga da ljudi opaze na tebi sve tvoje mane, afektiraj kao da si prepun vrlina.

*

Za Nerona su govorili da je bio društven čovek. Da li je bio društven, to ne znam, ali čovek nije bio.

*

Sport je koristan, samo ako se njime ne bave divljaci.

*

Mnogi su za vreme čitanja jače opazili svoju glupost, nego li pišćevu mudrost.

*

Dokazivati ljudima da ne znaju ništa, to je najvratolomnije zvanje na svetu.

*

Razmišljanje je monolog duše.

*

Najviša je sreća ne žudeti da budeš suviše srećan.

Ђура Ж. Чолић, Срп. Моравице:

Стид га је што је сељак

Био је пазарни дан. На вашару сваковрсне робе. Трг велик и испуњен продава-
чима и купцима. Нарочито наши сељаци с весељем су дочекали овај дан, јер свегд
се у години два тако велика пазарна дана — јесењи и пролећњи.

Небо је било чисто као кристал. Сунце сијало. Милина. Прави пазарни дан.

Шетао сам од краја до краја пространог трга и проматрао живот овога дана.
Галама. Понуде. Ценкања. Веселе. Песма и свирка свуда се разлеже. Тамо даље неки
старац без једне ноге. Држи неко чудо. Око њега стотину деце. Радознала деца. Смеју
се. А паравино то старом чики добро дође.

Ено брата Стеве. Познајем га добро. Он је наш брат — наш Соко. Сваки дан је он у милој соколани. На једном столу разгрнуо је своје лепе ћилимове. Мноштво женског света разгледа. Крај њега прође један »господин«, стасит и елегантан: Здраво, Јоване! — поздрави га брат Стево. Овај окрене главу, намргоди се, навуче чело и обрве на очи и продужи не одговоривши. То сам добро мотрио из прикрајка и не приметљиво.

Брат Стево испочетка имао је успеха. Остаде му још један или два комада богатих ћилимова. Муштерије му се разишле.

Седнем на једну клупу под крошњаству липу. Након пола сата исти се »господин« враћа. Видећи да нема никога у близини приступи брату Стеви, не обазирјући се на мене као на војника, који сам недалеко седео. Рече му: Слушај, Стево, немој ти као оно код нас у селу на сред вашара: »Здраво, Јоване«. Ето видиш ти код куће обрађујеш земљу. Ту донесеш те ћилимове не би ли што пазарио, а да ли знадеш да ћу ја ове године свршити највишу школу у Скопљу — бићу професор. Немој да ме понижујеш пред светом.

Брат Стево као да је на ово променио боју лица, али ипак одмерено и хладнокрвно одговори: — Ми смо Јово скупа ишли у основну школу; Соколи смо си као браћа. Сељаци су и моји и твоји родитељи. Твој отац исто као и мој преврће и обрађује ову глинену земљу. Е, на шта ме се стидиш онда. Ако се нисмо видели две — три године, мислим, да нисмо постали страни један другоме.

Ја те тако поздрави и као вршњака и као сусељана и као свог зnanца из ране младости, а теби то велика увреда. Не можемо сви бити школовани. Кад би сви били господа, ко би био сељак, ко би радио? Ја мислим да се прави школовани људи не стиде сељака, они знаду оценити вредност сељакову.

Био сам очевидац тога и некако тешко ми беше то слушати. Стид га је што је сељак. Падоше ми на памет речи бесмртнога Краља Петра I Великог Ослободиоца. У срце су ми се усекле велике речи Великог Краља:

»Многи владоци страних држава кивни су на моју особу. С презиром ми предбацују да је мој деда био сељак, а ја им пак довикујем, да се више поносим са својим сељачким родом него својом краљевском круном«.

Ето тако је мислио некад наш велики Ослободитељ. А на ово што сам мало пре испричао не могу ништа рећи.

Pokrajinski sokolski slet u Subotici: Pred Sokolskim domom

Joso Matešić, Generalski Stol:

Naša snaga

Sokolstvo je snaga — ono je moć kojoj nema ravne. Nije to moć oružana. Nema Sokolstvo noževa ni pušaka. Nema topova ni aviona. Ali imade ono, što nema niko drugi.

Ima moć ljubavi. Ljubavi za Kralja, Narod i Otadžbinu. Ima snagu, veru. Veru u punu pobjedu svojih ideala. Sokolstvo je narodni pokret. Ono je pokret naroda. Ono je iz naroda, ono radi i živi za svoj narod.

Sokolstvo je moć bez himbe i laži. Ona je jednaka izvana i iznutra. To je snaga mišića. Snaga ruku, koje će braniti samo svoje, koje se kroz sokolanu očeličuju za borbu, za očuvanje svojih ideala, tekovina slobode i jedinstva.

Sokolska je snaga duha. To je moć uzgoja. Moć slobode i saznanja. Moć ljubavi. Soko zna, on je svestan svoje zadaće. On je ponosan da je član velike sokolske zajednice a po njoj i jugoslovenske države, član jedinstvenog naroda jugoslovenskoga.

Silna je moć naša. Velika je snaga Sokolstva.

Sokolska snago, rasti i jačaj se! Cvati i napreduj za dobro Sokolstva, za sreću Kralja, Naroda i Države!

Sokolskoj snazi: Zdravo!

Ferdo Pavešić, Beograd:

Kako sam postao ubica

(Istiniti doživljaj kao novela)

I

Čudnovato je to u životu čoveka: Kroz ono par decenija, što proživi u većitim pregaranjima, iskušenjima, razočaranjima i okrutnoj borbi za opstanak kroz njegovu dušu, maštu i potsvest nižu se slike doživljaja munjevito i silno kao film o Hristovim mukama ili roman Branimira Čosića o Golgoti Srba kroz albanske gudure. Toliko je život dug i dosadan kad razmišljamo o bivšim patnjama, a toliko kratak i sladak kad kroz sećanja prošetaju dve — tri desetine lepih uspomena.

Tamo na našem čarobnom Jugu, gde cvatu orhideje i Sveti Naum večito straži mrtvu stražu nad pobesnelim jezerom i uspavanim Ohridom — tamo u tom romantičnom kutiću naše drage Domovine, ja sam ostavio mnogo svoga pokajanja i skrivenog bola. Danas, kad mi je naš urednik, brat Jeras, pripovedao jednu priču o svojim dobrovoljačkim patnjama na solunskom frontu, kroz moju se maštu kao večernja sen nekog bivšeg čoveka provuklo sećanje na jednu jezivu noć nad Ohridskim Jezerom. Te noći ja sam postao ubica: sasvim nehотиčno prolio sam tuđu nevinu krv i uništio jedan ne-dužni život.

Bole me ta sećanja kao nož u srcu, bole me i ja sam bled, bled...

II

A to se desilo ovako:

Grimizna glava sunčeva utonila je u plavetilo uzburkanog jezera i mastral je toplo šaputao sentimentalnu melodiju o umiranju jednog junskog dana, kad je mladi mornarički podoficir Pavešić, uz potpunu službenu ceremoniju, opasao o bedra nabijen »Browning« i primio službu čuvara velikog nacionalnog blaga: Mornaričkog odreda na Ohridskom Jezeru.

Polako se spuštala vedra zvezdana noć i njihala se na penušavim talasima, a u zgradama, gde su stanovali mornari, jecala je harmonika i gromka mornarska grla izvodila su simfoniju o izgubljenom dragom, koja se utopila,

pa je onda i ta pesma umuknula i svetla se pogasila, samo je kolona blistavih svetiljaka »Petromaks« titrala u visini kao postrojena sunca i tri su jele šumele pesmu o prolaznosti sveta i života.

Caruje tako tiha letnja noć nad jezerom, a mladi podoficir na mrtvoj straži, s oružjem o bedru, ispregao je Pegaza iz jarma svakodnevne stvarnosti života, oslobodio ga uzda konvencionalnosti i obzira, pa mu dozvolio da leti slobodno i vilovito, preko gora i polja, tamo čak do podnožja Trebevića i Romanije, do obale vijugave Miljacke i mirisnih jorgovanovih grana na periferiji bosanske metropole. Tamo je mladi mornar poslao Pegaza da poseti njegove mile i drage i da uruči srdačan pozdrav njegovom rodnom kraju. Gleda u mašti kako se Pegaz spušta nad grad, kako silazi u mirisni šljivik i pozdravlja majku i seju, oca i brata, druga i komšiju i sve poznate.

Ponoć je prošla, zvezde su treperile, jezero šumilo i tišina vladala, a podoficir na straži maštao, maštao...

III

Iznenada je onda Eol* počeo da besni i urla i za tren oka s plavoga svoda razbegaše se nestašne zvezdice da ih naslede tmurni crni oblaci, a vazduh je pištao kao ranjena sirena i jele nisu više pevale, nego jecale zloslutno i kobno kao udovice. Film dragih sećanja raskinuo se naglo kao život pustolovna čoveka i tog časa u mašti mladog podoficira na mrtvoj straži nastala je teskobna praznina i bolna osama: on je ostavio Pegaza i sašao u stvarnost svog teškog i važnog položaja. I u toj opštoj dernjavi i fijukanju prirodnih sila učinilo se podoficiru na straži u jednome času kao da neka crna avet pomalja glavu iza obližnjeg hrida i vreba pogodan čas da navalí i uništi sve pred sobom i oko sebe. Jasno vidi mladi stražar kako avet korak po korak napreduje, kako pod njenim hodom puca suho granje i lomí se kamenje, a njena crna sena sve je bliže i bliže.

»Bože, što bi to moglo biti?« — pitao se u mašti zbunjeno podoficir, a odmah zatim zaorio je iz njegova grla snažan poklik:

»Stoj!«

Avet je dolazila sve bliže, a na poziv se nije ni okrenula. Kao da je se ne tiče.

»Stoj!« — zaorio je drugi klik, ali avet je još uvek dolazila sporo i određeno, ne obazirući se ni levo ni desno.

»Stoj, pucaću!« — prolomio se treći snažni poziv i u sledećem trenutku tri su olovna zrna odhujala prema zagonetnom strašilu i cela se okolina uzbunila i digla da traži strašnu senu, ali nje nema nigde kao da je u zemlju propala. Uzalud behu sve potrage i istrage, te noći niko nije mogao pronaći strašnu prikazu ni živu ni mrtvu.

Već se smirila priroda u svome besu i na istoku se zarumenio mali oblačak, a podoficir s mrtve straže već je odavna predao službu svom drugaru i zaspao tvrdim jutarnjim snom umornog noćnog radnika.

IV

Veliko zvono označilo je osmi sat ujutro i uz zvukove himne digla se državna zastava na visoko koplje na krovu glavne zgrade Mornaričkog odreda, a sva je posada bila zauzeta dnevnim poslovima, kad je u dvorište ušao mlad ribar i stao pred dežurnog oficira:

»Gospodine poručniče, tamo na žalu ispod noćne stražarnice, s tri revolverska metka u lubanji, leži mrtvo — magare. Molim da odredite dva momka, koji bi nam pomogli da ga čamcem odvezemo. Ne zna se još čije je magare...«

Mladi poručnik se nasmešio, poslao mornare u pomoć ribarima, a pola sata posle toga ceo je Mornarički odred zvonio od preraznih viceva na adresu sinočnjeg stražara — ubice.

A taj stražar, kako vam je već poznato, bio sam — ja.

* Eol — bog vetra.

Jose Matešić, Generalski Stol:

Naš naraštaj

U proleću održavaju se naši sletovi, kako okružni tako župski i javni časovi naših jedinica. Na svakom tom javnom nastupu, pa makar to bila obična akademija, nastupaju uvek i naši naraštajci, oni koji će smeniti starije.

Bez naraštaja se Sokolstvo ne bi dalo ni zamisliti. Ono bi bilo osuđeno na propast, kao i tolika druga društva i organizacije, koje nemaju svog podmlatka iz koga bi se regrutovalo novo članstvo. Jedinica bez naraštaja bi takođe morala prosto da nestane. Na mladima svet ostaje, kaže jedna stara rečenica.

Svaki naš naraštajac može biti ponosan, što je član velike sokolske zajednice, što je naraštajac, uzdanica i nada Sokolstva. Mnogi od starije braće nisu imali sreću da budu naraštajci. Oni su izgubili deo najlepšeg sokolskog života. A naraštajci i naraštajke, osobito oni, koji se nalaze od najmlađih godina u sokolskim redovima, prošli su veliku školu, školu Sokolstva, u kojoj se stvara Soko, izgrađuje čovek.

Naraštaju naš, budi ponosan kad nastupaš na javnim priredbama, budi ponosan što si u sokolskim redovima, što te čeka veliki posao i velika čast, da postaneš pravi član velike sokolske organizacije, da smeniš starije.

Čuvaj svoj ugled, jačaj svoje telo i očeličavaj mišiće, da uzmogneš odbraniti i ušćuvati ono, što ti imamo na čuvanje predati, a to je: jedinstvena i moćna, nikad nedeljiva Kraljevina naša Jugoslavija.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Idealizam i umetnost

Ima u našem društvenom životu jedna strašna bolest, koja je kroz vjekove zahvatila dubok korjen, a to je izvrtanje svih vrijednosti, protiv čega grmi već i melanholični Niče u »Sumraku idola« i što naš narod duhovito naziva navrtanjem vode na svoj mlin.

Ta bolest naročito se snažno izrazila u kulturnom životu Francuske iz prošlog stoljeća, kada je nastao u umjetnosti naročiti smjer pod nazivom: »l' art pour l' art« (umjetnost radi umjetnosti). Umjetnici te vrste isključuju iz svoje rabote jednu važnu činjenicu, a to su ideje bez kojih, po mom uvjerenju, ne bi postajala ni umjetnost.

Ideje su uvijek bile, jesu i ostaće uvijek oličenje, simbol, uzvišenih sveljudskih stremljenja i čežnji, a umjetnost je samo sredstvo kroz koje idealizam dolazi do punog izražaja, do »oživljenja« i do konačnog cilja za kojim stremi.

Svaka ideja rađa se u nama neposredno vezana uz naš lični Ego, ona, dakle, od prvoga svoga postanka nosi u sebi značaj naše ličnosti; dok umjetnost, međutim, prima izraz naše ličnosti tek onda, kada se mi poslužimo njom, kao sredstvom za vidni izražaj svoje misli.

Iz prednjega izlaganja vidjeli smo, da je ideja ono primarno, prvotno, a umjetnost ono sekundarno u mehanizmu jednog višeg idealizma i da ne može biti obratno, jer je i umjetnost, napokon, također samo jedna ideja, koja je postala više radi ideje, nego radi sebe, to jest: ideja radi ideje. Da bismo mogli s razumijevanjem pratiti daljnje izlaganje, sada ćemo ukratko promotriti što upravo označava pojam ideja i idealizam.

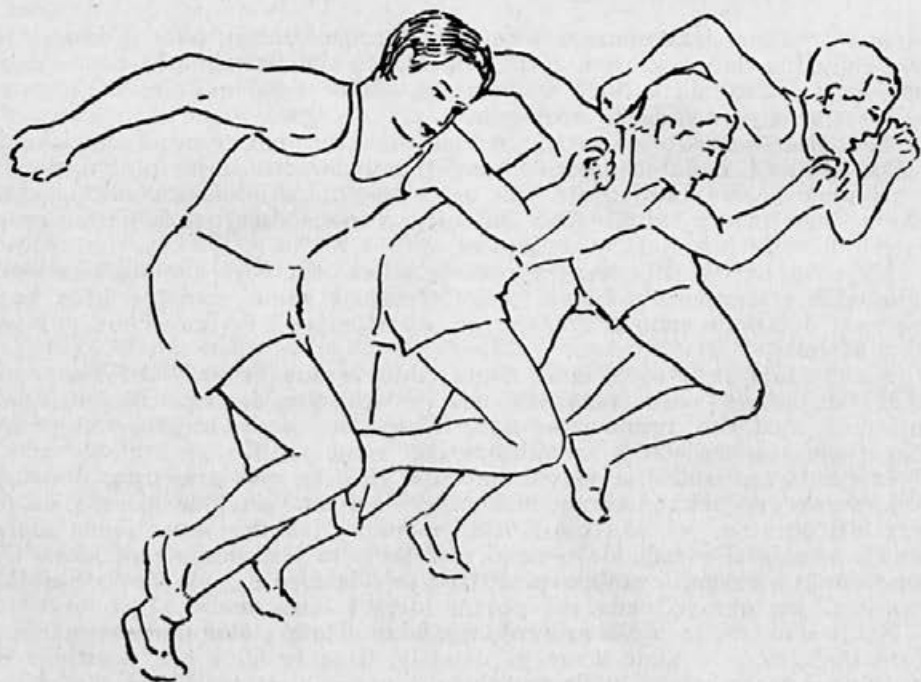
Rekli smo, da je ideja proizvod ljudskih ličnih i skupnih nastojanja i da od ljudi, koji te ideje stvaraju, ovisi da li će te ideje biti pozitivne ili negativne, konstruktivne ili destruktivne, korisne ili štetne. Skup više ideja

s istim konačnim ciljevima čine idejni sistem ili idealizam, a kakav će taj idealizam biti, to je ovisno o istim momentima kao i kod individualne ideje, jer idealizam i nije ništa drugo, nego individualizirana ideja.

Savršeno uzvišeni duhovi, geniji, davali su svijetu svoje ideološke sisteme lično iz sebe, tu su oni davali svijetu potpunu svoju ličnost, prinašali su sebe na žrtvenik sveopšte koristi čovječanstva. To su bili nenadmašivi dobrotvori, humanisti i altruisti. Svi su oni kao najkorisnije sredstvo za izgradnju svoga idealizma odabirali razne grane umjetnosti i nauke tako, da nam je filozofija dala jednog Masarika, literatura Tolstoja, skulptura jednog Meštrovića i t. d.

To su bili pioniri jednog pozitivnog i stvaralačkog idealizma, oni su zadužili svijet nenaknadivim darovima, a njihovi antipodi u umjetnosti, njihovi kontrasti, pretstavnici njima suprotnog idealizma, takode su podjarmili umjetnost i kroz nju plasirali svoje negativne ideološke sisteme, pa tako u filozofiji nalazimo mračnog i nepopravljivog griješnika Šopenhauera, u literaturi pornografski nastrojenog Pitigrilija i njegovog francuskog kolegu Margerita i mnoge druge. (S ovim subjektivnim mišljenjem br. Tabakovića ne možemo se složiti. U kulturnom svetu su i Šopenhauer i Pitigrili i Margerit veliki umovi. I to ne negativni, kako pisac tvrdi. Sve ovisi o tome s koje se strane gleda i s kakvim kriterijem. Op. ur.) Sreća je, međutim što ta negativna ideologija i umjetnost sukcesivno napuštaju teren borbe, uzmiču pred silovitim elanom stvaralačke optimističke ideologije, pa se razni Šopenhaueri i njemu slični, često puta i genijalni, duhovi takoder povlače i napuštaju svoje sopstvene principe.

Naš sokolski idealizam zasnovan je na sasvim konstruktivnim nastojanjima velikih idejnih pionira svete zamisli o međusobnoj i bratskoj ljubavi, pa je zato i sveta dužnost svakog od nas da u tome pravcu upravimo svoja nastojanja i svoj rad. (Za čime je zapravo, in ultima linea, išla Šopenhauerova filozofija? — Š. je svakako hteo, da ukazivanjem slabih ljudskih strana i nastranosti urazumi čovečanstvo i da ga usreći. Zato i onakva borba između njega i Fihte-a. Op. ur.)

Nikola Tesla

Osamdesetgodišnjica velikog naučnika i izumitelja

Zadnjih dana prošloga meseca svečano je proslavljena u svim kulturnim zemljama osamdesetgodišnjica velikog izumitelja, našeg zemljaka Nikole Tesla. I naša se je zemlja setila tog životnog jubileja Teslina s naročitim proslavama na kojima je iznesen sav rad Teslin, kojime je on u ogromnoj meri usavršio, upotpunio i pronašao nove načine i puteve u elektrotehnici.

Nikola Tesla sin je naše ponosne Like. Žedan nauke i znanja hita u veliki svet, da u slobodi razvije svoje velike duhovne sposobnosti. Kao i toliki naši veliki ljudi, kojima je Austro-Ugarska stala na put, ako nisu hteli da postanu izrodi i janjičari, pošao je i Tesla u Ameriku, koja je svakom pojedincu, bez obzira na narodnost, omogućavala slobodan razvitak. I danas je ponosna i Amerika, što je dala utočište sinu jednog malog, ali zdravog naroda, a ponosni su i Jugoslavija i naš narod, koji su mogli dati svetu tako velik stvaralački duh, kao što je Tesla.

Kad bi Tesla povukao svoje izume, kako reče jedan stručnjak, stao bi život na našoj planeti, njegov bi tok bio sasvim drukčiji. Čime je zapravo Tesla zadužio naš narod i čitavo čovečanstvo? — U vrlo zbijenim redovima, govori leksikon »Minerva« o velikom naučniku ovo:

— Nikola Tesla (rodio se 1856 god. u Smiljanu kod Gospića, živi u Nju Jorku), inženjer, jedan od pionira i tvoraca moderne elektrotehnike. Važnija otkrića i izumi: proizvodnja i upotreba polifaznih struja i motora, sistem prenošenja električne energije u daljinu pomoću izmjenične struje; Teslin kalem i Teslin transformator, elektromehanički izohroni oscilator; Teslin sistem bežične telegrafije, elektronske cevi; teorija radioaktiviteta, vakuum-ska cev visoke napetosti; telautomati; otkriće terestričke rezonancije i zakona za širenje električne struje kroz zemlju, bežični transmiter visoke napetosti; prenošenje energije pomoću stacionarnih terestričkih valova; različite vrste parnih i plinskih turbina i mnoštvo drugih. Sva današnja elektrotehnika bazira se na njegovom principu okretnog magnetskog polja (trofazni motor). Na principu Teslinih struja visokog napona i frekvencije osniva se otkriće bežične telegrafije (Markoni) i t. d. Dela: »Pokusi s izmjeničnim strujama visoke frekvencije i napona«, »O svetlu«, »Refleksija rentgenovih zraka« i dr. —

Nismo samo ponosni na našeg velikog Teslu, već nam se srce ispunja velikom radošću i veseljem, što je on ostao uvek naš, Jugosloven, koji se nije nikada stideo svog porekla, svoje drage otadžbine, koju toliko voli, i svog naroda čiji je izdanak. A takvi su bili i jesu svi naši veliki umovi, koje ceni i poštuje sav kulturni svet.

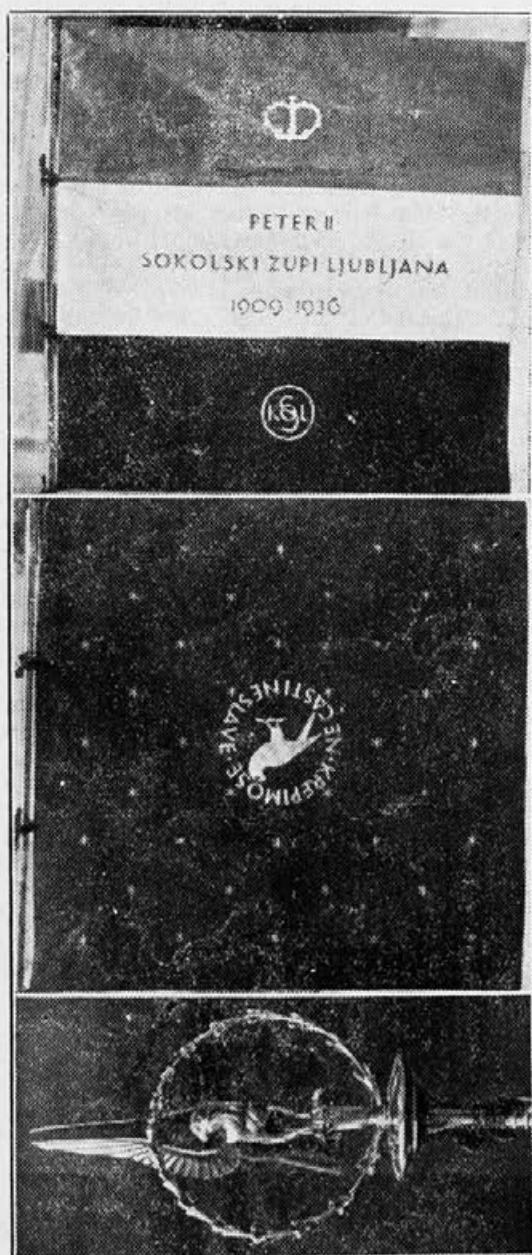
(Kljč.)

Pokrajinski slet u Subotici: Detalj

Sokolsko slavlje u Ljubljani

Ljubljanska župa je svečano razvila svoju zastavu — dar našeg Mladoga Kralja

U nizu sokolskih priredaba, koje priređuje naše Sokolstvo, održan je u nedjelju dne 14 o. m. župski slet u Ljubljani. Slet je potpuno uspeo. Nj. Vel. Kralj odlikovao je Sokolsku župu Ljubljana barjakom, koji je tog dana svečano i razvijen. Novo priznanje i potstrek za daljnji nesebični sokolski rad.

Zastava Sokolske župe Ljubljana, dar Nj. Vel. Kralja Petra II, koja je bila svečano razvijena na župskom sletu u Ljubljani dne 14. juna o. g.

Župni podstarešina ing. Bevc izroča kraljevski prapor praporščaku br. Radovanu Staretu

Ferdo Pavešić, Beograd:

Hajnrík Hajne

Fragmenti (Odlomci)*

I

»Ko je došao na ovaj svet da ljude u nečemu podučí, može reći da je srećan ako je prošao zdrav i čítav.«

H. Sopenhauer.

Ovaj veliki nihilista¹ (Šopenhauer), koji je umro četiri godine posle Hajnea, svakako je u svojoj knjizi »Pareneze i maksime« izneo čítavu jednu silesiju empirički² stečenih spoznaja, od kojih je i gornji citat jedan veoma kratak deo. Koliko je, međutim, ta tvrdnja tačna, dokazuje nam, pored bezbrojnih ostalih, i životopis najvećeg lirskog pesnika sveta Hajnrika Hajnea.

Hajne se je rodio 13 decembra 1799 kao sin siromašnog debrecinskog trgovčića, jevreja Samsona Hajnea. Samson je bio miran i dobroćudan čovek, bez osobito širokih intelektualnih obzorja i njegov najviši ideal beše taj, da se i njegov sin, mladi Henri, izobrazí za trgovca. Njegova trgovina slabo je radila i on stoga pošalje mladog sina svome bratu, trgovcu u Hamburgu, da taj izobrazí Henria i osigura mu opstanak. Ali Henri je pokazao veoma malo smisla za Merкуроvu³ nauku, nego se posvećuje čítanju i pisanju kraćih pesama, od kojih je prvu zbirku posvetio svojoj prvoj i nesrećnoj ljubavi, svojoj sestrični Amaliji. Devojka se ismejavala »gluposti« svog sanjarskog

* Tumačenja i opise u zagradama ispisalo je uredništvo zbog lakšeg razumevanja.

¹ Nihilizam = pokret, koji ide za obaranjem svih političkih i socijalnih odnosa.

² Empirija = znanje stečeno iskustvom ili znanje koje počiva na iskustvu.

³ Merkur = bog trgovine u starih Rimljana.

obožavatelja i napokon se udaje za poznatog hamburškog veleposednika. Taj udarac i iznenadnu bol prvog razočaranja Hajne nije mogao preboleti i često se, već u najzrelijim svojim tvorevinama, seća Amalije i Hamburga za koji veli da je kolevka njegovih bolova.

Stari je stric, međutim, utvrdio da se s ovakvim »sanjarskim dripcem« nikako ne može računati na ozbiljna trgovca i šalje ga u Bon, Getingen i Berlin, gde je Hajne jedva jedvice doterao do doktora pravne nauke. Ni za pravnika nije bio, jer se sasvim bacio na liriku i sanjarenja, te godine 1822—23 izdaje svoje prve pesme i drame.

II

Teške gospodarske prilike ubrzo uveriše Hajnea da se od stihova teško živi, pa makar čovek bio veleum kao — Hajne. Trebalo je naći sredstava za život i radi toga Hajne s jevrejstva prelazi u luteransku crkvu i svoje ime Henri pretvara u Hajnrik. Verovao je, da će tako uspeti da dobije profesorsko mesto na kojem nemačkom univerzitetu ali i tu se gorko razočarao: mesta mu nisu dali i on je ostao da životari od potpora i pripomoći svoga strica iz Hamburga. Duboko nesrećan, on odlazi u Pariz i tu ga zatiču veliki događaji iz 1830, gde se osobito zalagao za izmirenje svoje domovine Nemačke s Francuskom. Svoje spise, rasprave i književne radove pisao je delom francuskim, a delom nemačkim jezikom. Radi toga strašno se zamorio Nemačima i sva su njegova dela u Nemačkoj stavljena na indeks (popis zabranjenih dela). Ovdje je, međutim, prirodni dar pobedio narodne zadržice i Hajne biva priznan docnije i u Nemačkoj i u Francuskoj. Duboke, čuvstvene i sanjarske pesme donele su mu, pored poboljšanja životnog standarda⁴, još i čitav niz obožavatelja, gde su se naročito isticale mlade plemkinje. Iz tog sloja ljudi izabrao je Hajne svoje mnogobrojne ljubavnice, kojima je posvećivao pesme dubokih ljubavnih napeva. Uvek je bio zaljubljen i uvek ljubljen.

III

Nešto posle 1844, kad je posetio svoje u domovini, tabes dorsalis⁵ značio je za Hajnea ulazak u nove telesne i duševne patnje. On je svestan velikih boli i patnja u svom životu i to mu daje snage da postane preziratelj i podrugljivac do ništavnosti, pa su njegovi poslednji radovi prepuni duboke jetkosti i podrugivanja svemu, a naročito na ime preteranih rodoljuba i nadutih povlašćenih domoljuba, koji su u ono vreme, više no ikada pre, gnusno trgovali najsvetijim narodnim osećajima. Njegovi »Šleziski tkalci« pretstavljaju vrhunac poruge, oštre jetkosti i duboke srdžbe zbog strašnih nitkovluka ljudskih.

Kratko vreme pred smrt, iscrpljen dugotrajnim patnjama, poluslep. Hajne se vraća opet u detinjstvo: nežne ljubavne pesmice, — koje su, za razliku od onih prvih, sada obilovale jakom podrugljivom jetkošću, — nadahnute dragim sećanjima na »kolevku bolova« i Amaliju. To je bila njegova jedina uteha i jedini izvor iz kojega je crpeo snagu da uzmogne ne biti malo-dušan. Postepeno postaje deista (priznavatelj boga): veruje u jednoga Boga i metempsihosu (seoba duše) čita sveto pismo, ali ne zaboravlja ni na veru svojih iz obitelji, jer istovremeno piše svoje znamenite »Hebrejske melodije«.

U noći između 16 i 17 februara 1856, Hajneu je naglo pozlilo, da tek 17 ujutro u 5 časova okonča u teškim mukama.

Po njegovoj poslednjoj želji, sahranjen je bez učešća sveštenika i bez uobičajenih pogrebnih svečanosti. Za prostim lesom od dasaka stupalo je stotinjak lica, među kojima beše opažen i Aleksandar Dima stariji, čuveni francuski pesnik. Ovaj pogreb sasvim nas potseća na pogreb slavnog engleskog pesnika Oskara Vajda.

⁴ Standard = mera životnih sredstava, koja su potrebna za opstanak pojedincu, narodu, državi i t. d.

⁵ Tabes dorsalis = sušenje kičmene moždine.

Tragedija mladosti

Melanholija — bauk koji ubija idealizam.

Život našeg vremena toliko je užurban, bučan i nervozan, da je melanholija postala u svijetu prava zaraza, koja ne mimoilazi u posljednje vrijeme čak ni djecu. Naziv ove bolesti potječe iz medicine, a znači: snuđenost, sjeta. Melanholije ima više vrsta, na primjer: melanholija agitans (nemirna sjeta), melanholija furiens (pomamna sjeta), melanholija religiosa (pobožna sjeta) i tako dalje.

Ova bolest javlja se redovito u ljudi sa slabim živcima, u onih koji su preopterećeni duhovnim radom, brigama ili su nasljedno melanholične prirode.

Ljudi takve vrste snažnom autosugestijom uspevaju veoma brzo da u svojoj memoriji stvore pretstavu o bilo kojoj bolesti, koju u stvari nemaju, i ta ih stalna misao progoni tako dugo, dok se oni stvarno ne razbole od bolesti čiju pretstavu nose već u sebi.

Karakteristično je, da ta bolest zauzima sve više maha u masama savremene omladinske generacije tako, da u posljednje vrijeme samoubistva hipohondrične djece, a i odraslih nisu više nikakva senzacija, niti predstavljaju za mjerodavne činioce problem o kojem bi trebalo ozbiljno razmisliti.

Hipohondrija se javlja često puta kao nasljedna bolest, koju djeca svojim rođenjem donose na svijet i ne mogu da je se oslobode kroz dugi niz godina, a ako još pored toga žive u teškim prilikama, redovito postaju malodušni i svršavaju samoubistvom.

Buran i neuredan život, bančenje i rasipanje sile uzalud, pogoduje svim živčanim oboljenjima uopće, a hipohondriji t. j.: sjeti, čamotinji i sumornosti naročito.

Ova bolest najuspješnije se liječi kontrasugestijom, pa su u tu svrhu u kulturnim zemljama osnovane naročite ustanove, gdje se liječe bolesnici sugestivnim putem i vodi strogi nadzor nad načinom života bolesnika, koji moraju u svakom pogledu da vode miran i sreden život, bez avantura i ludovanja svake vrste.

Djeca, koja u sebi nose klice živčanih bolesti bilo koje vrste, treba odgajati trezveno, higijenski i savjesno: uklanjati ih iz nezdravih stanova ili prostorija gdje se puši, često ih izvoditi u prirodu i podučavati ih o smislu konstruktivnog života, jer jedino na taj način može se spriječiti velika tragedija savremene mladosti, koja svakog dana gubi pojam o sebi i životu.

Pod utjecajem pesimističkog razlaganja i gledanja na svijet pisaca prošlog stoljeća (Šopenhauer, Spencer i tako dalje) omladina gubi spoznaju o pravoj vrijednosti i svrsi života, bez vjere i nade, bez upućenosti i ideala, pada kao žrtva svoje neiskusnosti, naivnosti i neosnovanog pesimizma, koji u većini slučajeva vodi ravno i neminovno u propast.

Preporučujemo s toga našoj sokol-skoj mladini, da se kloni društva i književnosti, koja bi mogla da je krivo uputi o smislu i svrsi života.

Melanholija izbjegava i na daleko zaobilazi ljude značajnog duha, ljude ideala i ljude koji znadu što hoće i kuda idu. Ideale treba formirati, za njih treba živjeti, boriti se i mrijeti.

Marijana Željeznova - Kokalj:

Kosovo

Kosovo — naš sveti hram,
je nebo ti svod,
razvaline ti obod,
a oltarji — so grobovi,
rože rdeče
pa sproščeni so okovi.

Tiho. Sonce žarke razsipava ...

Zatrepeče glas zvona
in molitve iz srca
pojejo goreče:

»Vam junaki, slava!«

Vaša smrt stoletja
bila je osvete klic,
grobi vaši pa zavetja
trudnih ptic.

Ptice, pesem so turobna
ptice, pesem so zagrobna,
ki na ustnih starčka je drhtela
kot teman spomin,
je grmela
kot zakletev, opomin,
Narod je pojila,
narod je krepila ...

Narod stal je, se boril,
nosil križ je, se sprostil ...

Upi so stoletij zagoreli
v zarjo nam jugoslovansko,
brate so zajeli
z zarjo vidovdansko.

Kosovo — naš sveti hram,
slavna dela, knjiga so spominska
in okostja mučenicov — grobnica
rodbinska
vseh, ki jim je kosovsko razpetje
bilo, je in bode božje razodetje ...

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Smrti

Ko si, što si? želim znati,
Ti boginjo silna, močna;
Da li bola ti si mati
Il' si avet strašna nočna?

Bleda lica, suze tuge,
Miris sveća, crni traci;
Polomljenog svetla pruge,
To tvoje su moći znaci.

Svetom lutaš, strašno seno,
Kidaš misli i živote;
Kao avet tiho, sneno
Lomiš snove i divote.

Smrti! Lomi, krši, kosi
Nemirne nam puste snove;
Dodi, uzmi, hitaj, nosi
Nas u dvore tajne nove.

Ovaj život laž je samo,
Drama patnji i ridanja;
Odvedi nas, Smrti, tamo
Tvome dvoru bez kidanja.

Što si, ko si? — večna tajno,
Reci svetu, svome robu;
Zar je tvoje carstvo bajno
Baš u hladnom onom grobu?

† Joso Matešič, Generalski Stol:

Besmrtnom Kralju na Vidovdan 1936

Več je ovo drugo ljeto,
Što Vidovdan nama dođe,
Da bez Tebe među nama,
U tuzi će on da prođe.

Osvetniče Vidovdana,
Našeg roda svih Kosova,
Zaboravljen nećeš biti
Nikad Ti od Sokolova.

Ni od svih Jugoslovena,
Što u Tebi gledali su
Onog, bez kog sreće naše
Zamisliti mogli nisu!

Ovoga će Vidovdana
Ponovit se zavjet sveti:
Za jedinstvo i slobodu
Radićemo, živjet, mr'jeti!

Ti si za Dom život dao,
Osvetniče Mučenika,
Neka Ti je zato večna
Od nas slava, spomen, dika!

Ivan Albreht, Ljubljana:

Verujem...

Jaz verujem v novo, vse lepšo pomlad:
Kot biseri bodo blesteli cvetovi,
vse hiše le sreče, zanosa domovi —
in vsa domovina edinstva bo grad.

Jaz verujem v dneve zanosa, miru —
Šaj vendar so tja nam usmerjena pota,
nobena ovira, nobena zarota
v oči ne natrosi nam zdražbe prahu.

Počivajte dedje, tu žilav je rod:
Kdo vrste prešteje, te žive zidove,
ki rušijo zadnje železne okove,
da narod na svojem res svoj bo
gospod?!

O, bratje, jaz verujem v sinji Jadran:
Usoda bodočnosti v naših utripih
se plete v teh resnih razburjenih hipih,
zdaj, bratje Sokoli, pogumno na plan!

Rica, Ljubljana:

Poletje

Ponosno prihaja k nam zlato poletje,
s sončno krono kronani kralj,
petje krog njega, veselje in cvetje,
ko se prismeje iz dalj.

Srca s pomladjo so mlada vzbrstela,
z vročim poletjem v življenje kipe,
sila mogočna jih vsa je objela,
k delu, uspehom streme.

Krona nas enkrat biserna krona
zmage, kdor k smotrom bo svojim
dospel,
in bo raztrgana zadnja mu spona,
ko bo princesko — svobodo objel.

Griša, Ljubljana:

Sokol je naš srčni znak...

Sokol je naš srčni znak,
čil in prožen naš korak —
jasno naše je nebo,
zdrava duša in telo.
Bister je oči pogled,
gibčen naših vrst okret,
lahno, brez orožja, spon
stopa rdeči bataljon.

Bratska misel naš je ščit,
trdnjši ko jeklo, zid
živa vera v rodno stvar
naših src neugasni žar.
Kjer je Sokol, tam je brat,
kjer je bratstvo, tam zaklad:
desno, levo, čez in čez
plâmti žarko rdeči kres!

Ст. М. Мутибарих, Араповач:

ШУМАДИЈСКО СЕЛО

Ниске куће разбацане
ко столетне баке зуби.
Кад на њега сунце гране
у грању се шума губи...

Из воћњака и шипрага
тек се димњак назре мало...
Али то је село дало
људе јаче и од врага...

Њега секу уске стазе
по којима моме газе,
намазане сирициком...

Нема школе! Цркве нема...
Сваки развој у њем дрема...
Ето села с правим ликом!

Др. Вој. В. Рашић, Београд:

МОЈЕ СЕЛО!

Моје село, моје срце мило,
Здрavo, здраво и весело било!

У теби се бела црква диже
На брежуљку да је Вишем ближе!

Ту и школа и радости праве
С ликом Краља и Светога Саве!

Свака кућа и бела и чиста
Под сунцем се осмешка и блиста!

Из извора речица се дала
И жубори несташница мала!

Ту су ја'нци, стока и пилићи, —
Ту и наши голуждрави птићи!

Ту су пчеле, ту су рукосади.
По воћњаку, њиви и ливади!

Свуда раде и стари и млади
С радом живе, — не боје се глади!

Још птичице све их песмом прате, —
Жуљне руке да их плодом злате!

А недељом све полети летом
Божјем храму и под лином светом!

Ту се моле и призивљу Бога
Ту се брате сви од срца свога!

Ту је коло, ту и потскочица
Од Сокола и од Соколица!

На видуку гробови се нижу, —
Али живе на подвиге дижу!

Гробови су, — били милиони!
Часној земљи прави медаљони!

И кад буде опет ратне среће, —
Моје село прво ће да креће!

За Слободу и за Христа Бога,
За Дом мили и за Краља свога!

Ту је образ честитог сина
Кад се брани Краљ и Домовина!

Здрavo да си, моје село равно, —
Увек славно и буди ми славно!

Lav Stepski, Sarajevo:

Jugoslovenskoj zemlji

O, zemljo divna, zemljo heroja,
potoka bistrih, velebnih rijeka,
šuma dubokih, šumećeg mora,
blagih nizina, ponosnih gora!

Nek gradovi naši, Tvoj ponos, zemljo,
cvjetaju divno kao i dosad, vriju,
zanatlije dobri srećni nek rade,
u sreći života, u sm'ješku nade.

Tebi, od sviju najdivnijoj na svijetu
pjesmu drhteću ljubavljju pjevam,
i Gospoda molim, sve nek blagoslovi
u zemlji ovoj našim što se slovi.

O, zemljo naša jugoslavenska majko,
što obilje svoje svim sincima daješ,
vrijednom seljaku — sve radosti svoje
od žita zlatnog do duge nebesne boje.

Tebi pjevam svom mladom dušom,
i Silnoga molim vječno nek Te štiti, duha
a narod Tvoj, po riječima djedovskog
do čovjeka zadnjeg, uvijek nek Te čuva.

Јован Влаховић, Фоча:

ЈУГОСЛОВЕНСКИ СОКОЛИ КРАЉУ ПЕТРУ ДРУГОМ

Краљу Петре Други, дични брате мно,
Узданицо, Надо, славног рода Твога;
Наш соколски дух, ведар, смео, чио,
С љубављу поздравља Тебе, Вођу свога.

Он гледа у Тебе: будућност своју,
Витештво, Снагу, Смелост, Надахнуће;
Јунаштво и Водство у сваком боју,
За општи напредак и васкрснуће.

С вером и надом у мишице Твоје,
По узору рада Твојега племена —
Ми чекамо на Те — да Соколе своје,
Проведеш кроз еру новога времена.

На жртве спремни у добру и у беди,
Браћећи аманет Родитеља Твога;
На то нас гони љубав према Теби,
И бесмртни дух Мученика свога.

Ferdo Pavešić, Beograd:

Kletva

Vek je ovaj crn i strašan -
Kao avet zlobna kleta,
A na krstu vrh Golgote
Visi Pravda razapeta.

Jude kaplja otrovana
Zariše u lomne grudi,
Pa se vapaj kletve čuje
Kao da svetu Udes sudi.

Kaplje krv iz srca jадna
Mrtve Pravde razapete,
A s Golgote krik se lomi:
Proklet bio, podli svete!

Poruka

Mi smo deca jednog roda
jedne majke sinci smeli,
naša snaga je sloboda,
a naš ponos Or'o Beli!

Narod naš je blag i dobar,
al' ipak može biti grom,
htede l' neko bit' mu grobar
na njegov ču jurnut snagom svom.

Jer je deci zor - junaka
duh dedova dao snage, —
da im borba bude laka
za čast Otadžbine drage.

Ta sloboda vam je hrana,
u njoj neka plamsa duša,
smrću ona vam je dana,
u njoj narod svoj glas sluša.

Kad je nekad robovao
snagu svoju nije znao,
otkad se oslobodio
štošta već je dokučio.

Al' i danas se izjeda
kad bi srećan biti mog'o
jer sa sumnjom brata gleda,
naučio nije mnogo.

Dugo ropstvo — teško breme
u njegov srce otvrdnuše,
al' će sve izlečiti vreme, —
sunce zasjat će u duše.

Nek se svoje braće seti
preko Učke slavske gore,
nek u duhu k njima leti
pa će čuti kako zборе:

»Složno, složno brat uz brata,
vernoj — verna svaka duša,
jedan narod — tri ste brata,
jednu majku svak nek sluša!

Vi, junaci od zanata,
na delu svak nek bude div,
sve bez sumnje i inata —
brat uz brata nek bude živ.

Staze mogu biti ine
ali cilj neka bude isti,
treba l' za dom svak nek gine —
svaku sumnju da očisti.«

Sokoli smo jednog roda
jedne majke sinci smeli,
naša snaga je sloboda,
a naš ponos Or'o Beli.

A. Francevič, Ljubljana:

Mravlje gasilke

Iz ust prepotnik tleč ogorek vzame
pa vrže ga nepazno na mravljišče.
Gorje, če suhi stan se vname:
ostane jim le prazno požarišče!
Gasit! oglasi se ko lahen šust,
gasit! razlega se od ust do ust.

Že oživela so nešteta vrata,
Živalca v svaljčico kisline sika,
za jato pride nova jata.
Da zaduši uima se velika,
sto žrel oddaja v ogenj ostri strup,
moči podvojil jim je strah in up.

Preneka mravlja — žalostna usoda! —
v goreči vnemi svoji se opeče.
V oskrbo dana je neroda,
na mesto nje pa drugih roj priteče.
Ko slednjič ogenj pogasile so,
v procesijo se razvrstile so.

Њ. ВЕЛ. КРАЉУ ПЕТРУ II

Соколи ми смо,
Старешина мили,
Домовини драгој,
Увек верни били.

Ми гледамо увек,
Соколовим оком,
С Тобом ћемо свуда,
Ступити са скоком.

Чуваћемо нашу
Отаџбину драгу,
Жртвовати животе
За славенску наду.

Ми смо увек спремни:
И живот свој мали
За Те, драги Краљу,
Увек бисмо дали.

Јосо Матешић, Generalски Stol:

Leto

Sa nebesa
Sunce sije,
Prašina se
Putem vije.

U šumici
Slavuj pjeva,
S njim i lasta,
Mlada ševa.

Seljak svoju
Njivu ore,
Što je ravna
Kao more.

Zeleni se
Poljem trava,
Tihò šumi
Voda plava.

Pastir svoje
Ovce čuva,
I u frulu
Malu duva.

Kosci kose
Travu mladu —
Dođe ljeto
Selu, gradu.

Znoj sa čela
Svima curi,
Jer sa poslom
Sva se žuri,

Ta ljeto je
Na sve strane
Razastrlo
Vruće dane.

Vilko:

Mladoj Bosni

Kraj Miljacke vode hladne
Raste naše slave cvet —
Tu je Soko lance strg'o
I uzdrm'o celi svet.

Tu je prvi naše zore
Razbukt'o se silan plam —
Tu Gavriilo sa vekova
Dedovski nam briše sram.

Tu je baklja upaljena
Osvetila ceo rod —
Tu je »Mladoj Bosni« prvi
Za slobodu nik'o plod.

Na Miljacki vodi hladnoj
Zadrht'o je ceo svet —
Tu je rod naš za slobodu
Stao ginut — poč'o mret.

Prvi pucanj jeku diže
I sve dalje ode glas;
Lanac lancu — srce srcu
Javiše slobode čas.

I još dalje jeka ode,
I zatrese kao grom —
Pucanj jeknu — lanac zveknu
Rod, sloboda, slava, dom!

Kraj Miljacke vode hladne
Ropskog lanca stoji grob
Na njem niče, raste, cvate
Naše slave nova dob.

Ivan Albreht, Ljubljana:

Pesem

Mi nismo otroci zamišljenih sanj,
ki topo tožili bi v dneve temačne,
ponosno v višave se vzpenjamo zračne,
glasniki svobode in novih spoznanj.

Smo borci za zdravje in moč in
mladost:
Kjer noga zastavi, tam zemlja odmeva
in v kriku svobode srce podhrteva,
ko v lepšo bodočnost gradimo si most.

Smo bratje med brati — vsak vsem je
enak:
ko vadimo misli, srcé jeklenimo,
ker vémo, da za domovino živimo,
ki temelj njen trdni je: Sokol-junak.

Mi nismo otroci zamišljenih sanj
mi skale smo žive, granit domovine
smo tvorci vse njene moči, veličine,
glasniki smo zmage in novih spoznanj.

Ferdo Pavešić, Sarajevo:

Jednom nesudenom pesniku

Posvećujem ovu gnomu jednom poznaniku svome

„Ti pegazu svome
Vijek dižeš glavu;
Sve badava, brate,
On misli na travu“.
P. Preradović

Leti, brate, leti
Da se krila lome!
Tako pevaš, druže,
Ti Pegazu svome.

Pun si »nadahnuća«,
Želiš lirsku slavu,
Pa ko paun mladi
Vijek dižeš glavu.

Stvaraš razne rime,
Pišeš referate
I znojiš se grozno,
Sve badava, brate.

Ja te savetujem:
Spusti se u javu
I Pegaza sjaši,
On misli na travu.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Zdravo — sletu!

Sivi Soko klikče
gromkim glasom zove
na slet subotički
naše Sokolove,

Spremila se braća
i doći će seke,
biti će ih kao
ponajveće reke.

Kliknućemo: Zdravo
braći Sokolima,
gde Sokola hrabrih
i Slovena ima.

Zdravo, braćo, zdravo,
slet nas divan zove,
Da okupi slavske
hrabre Sokolove.

A. Francevič, Ljubljana:

Požrešni polž

Milina rajska se je že razpredla.
Povodna kosovka je v gnezdo sedla
pa noč in dan na drobnih, drobnih
sodcih,
na štirih zlatih nadicah čepi.
Le redko se za časek spreleti.
Njen mož, izboren potapljač
in spreten kar se da plavač,
v potoku rad sprchaja se po prodcih,
da ženki nalovi mrčesa
in ribic in še marsičesa.

Ko teden skoro je minul četrti,
že žolti kljunčki v zidu so odprti.
Zato i on i ona neprestano
prinašata jim tečno hrano.
Ne dolgo. Peti dan prideze polž
— mu hiša ni podoba ljudskih golš? —
pa vhod do gnezda zamaši šopirno.
Nato pošast marogasta, rogata,
meso, goličem žre z glavic in vrata.

Kosica s kosom zavrešči predirno,
ob zidni luknji sem ter tam prhuta,
a zver preplašiti ne da se kruta.
Tako se hrupno dreta jedna ptiča,
da slednjič prihiti lastnik vrtiča,
prisloni lestev, v gnezdo se zamakne:
trije mladiči — do kosti obžrti —
so čisto hladni, ko se jih dotakne;
četrti — ranjen — je zapisan smrti.
»Poštajna«, zamrmra gospod Potokar,
»resnično kakor mlinar sem in mokar:
moj gnev, ti slinar, sega do vrhunca.
Tvoj ded zatrl mi dva je mlada kunca,
prežrl trebušno kožo, zlezal v drob,
okrutno spravil ju v prerani grob.
Do danes si nam delal škodo,
potomci tvoji je ne bodo!«
To reče in kipeč od jeze svete
zažene polža ob debelo skalo.
A kaj ko od prepozne te osvete
za kose nič koristi ni ostalo!

Ст. М. Мутибарин, Араповец:

У СОКОЛЕ!

У Соколе, омладино драга,
ако добра желим своме роду!
У Соколе, да ломимо врага,
који гуши нашу нам слободу!

У Соколе, драга наша децо,
да би јача домовина била.
У Соколе, снаго наша мила,
да нас не би ко злбом расец'о...

У Соколе! У Соколе само
да би слога блистала у сјају!
У Соколе, па нека сви знају
да ми права браћа бити знамо!

У Соколе!... Пун'те соколане!...
Појте душе на том братства вреду.
У Соколе, јунаци без мане
и ви тамо у скривену селу!

У Соколе, да будемо јаки
као претци што су наши били!
У Соколе нек похита сваки
да чувамо гнездо што га свили

Наши оци и дедови наши...
У Соколе! и они нам кличу,
У Соколе! немој да нас плаши
што сви на нас као звери ричу!

Rica, Ljubljana:

Kadar je duša ...

Kadar je duša jasni pomladni dan,
čutim sonce, ki mi zasije na plan,
povsod me vabi vonj pestrih cvetic
in žvrgolenje veselih ptic.

Kadar je duša mračna, viharna noč,
čutim strele ognjene divjo moč,
vse uničujem, kar nosim v sebi strašan,
da opustošen in prazen mi je še novi dan.

СТАРИ СОКО

Ту је стари! Ведро гледа,
Још се држи, још се не да;
Браздају га старе боре
Ал' га мисли јоште море.

Какве мисли! Са прошлости...
Садашњости... Будућности...
Чврстају га! Јед не пуца, —
Још за добро срце куца!

И кад све то правом мером
Све промери, — тврдом вером
Он верује: биће боље!
Не плаши га бојно поље!

На љубави дом почива,
С мудрости је снага жива, —
Док синови за род брину
Снажићемо Домовину!

И поносна још га краси
Част и образ, седе власи
И ордење по прима
С бојних поља што их има!

А. Francevič, Ljubljana:

Napad na uharico

»Ščink, ščink!« vršelo silno vzdigne
v logu
in družbo kliče po velikem krogu:
»Na boj, osvete je zasvetil dan!
Ga vidite? na brestu, v rogovili
pogled iskri se dvojen krut strašan.
Ta vrag nad nami v noči rogovili,
spoznajte véliko tu uharico!«
Sinica, ščinkec in strnad vriščé,
pa črnoglaví muhar z muharico,
kraljiček, grilček gre nad hukarico,
vsi hujskajo na jezno bruharico,
zaganjajo se, proti njej tiščé.

Oplašen, ali miren čaka Vir,
češ, morda le presahne trušča vir.
A vedno raste krik in vik, nemir.
S težavo se je hude jate branil.
Če kak predrzneš bi ga v óko ranil?
Razkačen vendar odleti
in — bubobubo! — srepo zapreti:
»Namestu sonca naj bilà bi luna,
pa vi bežali meni bi spred kljuna!«

Rudolf Mohar, Loški potok:

Kosovo

Oj polje Kosovo,
junačkov mnogih grob!...
Oh, pilo si
njih mlado kri...
in njih kosti
po Tebi razmetane
so dolgo, dolgo robovale...

Zdaj, Kosovo, si svobodno!
Zdaj več te robstvo ne teži.
Oprana kri je s Tvojih tal.
In narod, ki je roboval
hvaležen Vidovdan slavi.

In... Komaj svobodni
zasiје Tebi dan,
in komaj so oprane bolečine ran:
— bolestno narod zaječi:
»Marseille naš novi Vidov dan!«

Милорад С. Јовић, Бугојно:

СОКОЛОВА ПЕСМА

Шта је Соко и шта циља да оствари? —
Песма каже, коју пева Соко стари.

Ако желиш да одложиш старост тешку,
Ако волиш душу кренку и витешку,
Ако хоћеш да отклониш све пороке
И да утреш с чела боре предубоке,
Ако цениш часну душу, здраве груди? —
Срећа ће ти рећи тајну: »Соко буди!«

Црква и дом кад не стигне да поучи —
Стари Соко Соколиће добру учи:
Где год школа не достиже — Соко стиже;
Кад нас слабост руши, ломи — Соко диже.
Кад нам болест тело слама — Соко вида;
Руши ли се Храм Слободе — Соко зида.
Је ли гладна душа наша — Соко храни;

Кад угрози душман груду — Соко брани.
Треба л' да се збаце ланци — Соко ломи;
Треба л' земљи грудобрана — Соко стоји.
Кад затреба Соколића — Соко леже;
Кад нас душман цена, свади — Соко свеже.
Затреба ли бојно »Ура!« — Соко грува;
Мртву стражу дуж граница — Соко чува.
Кад дух клоне, омлитави — Соко лечи;
Прогони л' нас порок, слабост - Соко спречи.
Кад народна снага дрема — Соко буди;
Кад анђео чувар клоне — Соко блуди.
»Снажним духом и мишицом« — Соко пева;
О поправци рода људског — Соко снева.
»Нек царује братство, љубав!« — Соко виче;
»Здраво, сестре! Здравно, браћо!« — Соко
[кличе.

Јосо Матешић, Generalski Stol:

Zdravo!

Zdravo to je
pozdrav prvi,
našoj braći
jedne krvi!

S tim pozdravom
svi Sloveni
u kolu su
zagrljeni!

Zdravo! ori
na sve strane,
sada i u
večne dane.

Svi Sokoli
napred pravo,
sa pozdravom
našim Zdravo!

Ferdo Pavešić, Beograd:

Videćemo

Kad sam bio dete slušao sam svašta: Da anđeli plaču kada grdim koga
O tajnama sveta, neba i pakla; I da nebom grmi kada greše ljudi;
Čuo sam da svet ovaj je tek mašta Da ne smem da ljutim plemenitog Boga
I da postoje na nebu dvorovi od stakla. Jer da Njegov zakon ponajstrože sudi,

Al' meni je to uvek zagonetka bila
I na sve sam glavom tek klimao nemo:
Nisu li to sanje sa majčinog krila?
No možda je tako? Videćemo, videćemo!

A Francevič, Ljubljana:

Lisjak in tiger

(Anamska)

Lisjak spodrsne v opuščen vodnjak
in naj še toliko si prizadeva,
na plan ne more več uboga reva,
Čuj šum! lep tiger mimo se pomiče,
Z veselim bevskom zvitec ga priklieče.
»Hej, družo, kaj tako se radostiš,
zakaj v tej črni vlažni jami ždiš?«
Lisjak mu de z zaupnim toplim glasom:
»Od vetra zvedel sem pred kratkim
časom
strašno skrivnost: nebo se bo podrlo
pa vse kar leže in gre po zemlji, strlo.
Ker nisem več na zemlji, jaz se rešim.
Vse to pa le — da znanca te utešim.«

Tu lahkoverni Ong-kop v rupo zdrkne
in toliko da vsa svetloba mrkne,
lisjak mrevari, drega, zbada tигра.
Ko temu že preseda slednjič igra,
zatuli in takole ga nahruli:
»Kar eno samo dlako mi izpuli,
pa vržem te na dan, da bodo drobci
nebes podrtili te takoj zasuli.«
Lisjak še bolj nagaja s kremplji, zobci,
tako da Ong-kop z velikansko kretnjo
pri priči uresniči svojo pretnjo.
Rjavec urno v beli svet koraka,
a sotrpin tam doli konca čaka.

Ismet A. Tabaković, Sarajevo:

Ritam periferije

U bircuzu tužnom periferije sive
Cijuče čemane ciganskog virtuoza,
A u čergama starim umiru i žive
Bolesne majke krvavih suza.

Zavija vjetar i umiru lipe
I okno se razbito grčevito stresa,
A vrata jecaju, jauču i škripe
Kao truo pokrov mrtvačkog lijesa.

Noćobdije starog tromi se lik
U blijedom svjetlu svjetiljke talasa,
A o krovove trule razbija se krik
Pokislog ćuka i gladnih pasa.

Sve je sad tužno i sve šuti
Na akorde ove jesenje sjetne,
Osamljeni svi su uzani puti,
Tek čovjek čovjeka pogledom sretne.

Sve nekud ide i nekud tone
I priroda sva je mrtva, umorena
Ah, gdje su sad divne vizije one
Jesenjih dragih uspomena.

Ст. М. Мутибарић, Араповач:

СЕЈИ У СПОМЕНИЦУ

Кад престанеш, сејо, бити дете клупа
и ступиш у оно што животом зову;
и када се нађеш под властиту крову
и осетиш стегу животних калупа,

сећаћеш се радо прошлости и дана,
кад си као пуца ту у школи била,
када те је машта помоћу свих крила
носила у зенит радосних оркана.

Сећање ће ово нова срећа бити,
Из прошлости, сејо, ти ћеш брод салити
који ће по срећи — по том океану

где ретки приспеју, а многи се даве —
пловити с тобом, док видике плаве
реалност не прода дреку урагану!

Joso Matešić, Generalski Stol:

Naš rad

Ne tražimo plate,
niti ljudske hvale,
jer radimo sve za
naše ideale.

Sokolstvu je sveta
sloboda i sloga,
za jedinstvo radi
slavnog roda svoga.

Za Kralja i narod,
za Državu svoju,
ne boji se smrti
u miru i boju.

Kralju, Otadžbini
sve smo spremni dati,
za jedinstvo braće
život žrtvovati.

Gustav Strniša, Mokronog:

Petrolejka

Sam na deželi sredi ozkih sten,
mokrota sili skozi strop in vlago
sovražno krga mi še tlak lesen.

Na mizi luč miglja, oko nje živo
ognjeno sije vame, govori,
da čujem ga, ko se o polnoči
zamislím v daljno velemesto živo,
kjer zdaj se mnogo veseli ljudi.

In pogovarjam z lučjo se tedaj,
se soba širi, luč jo vso objame,
da je svetlobna in domača zame,
kot bi domov spet vrnil se nazaj.

In že smehlja obraz se zlate mame,
pač let nebroj minulo je tedaj
odkar je ni, a luč spomin mi vname,

kako je pri brlivki, kot jaz zdaj,
sedela lepa, dobra in ljubeča,
iz nje mi sevala je mlada sreča.

Na mizi luč miglja in trepeta
a k meni prihitevajo spomini,
vse vidim v bolečini in milini,
srce se pogovarja, šepeta,
za hip pozabljam vso boleost v samini.

Ko luč ugasim, že zablodim v sanje,
in nisem sam več na deželi zdaj,
zatavam spet v najlepših časov maj,
poglabljam se v slasti breždanje,
dokler mi zora ne mežikne skozi noč,
me ne predrami slavec pod oknom mi
pojoč.

Ст. М. Мутибарин, Араповец:

ПОНЕКАД МИШЉЕЊЕ

Док се о прозорска окна собице моје
милнон капљи јесење кише
разбија; и док жуто лишће што не живи више
уз пратњу ветра марш самрти поје;

док у мојој соби побожна тишина
коју може слити само ово време,
ја седим за столом, мисли у висина
а околу мене започете теме...

Што да пишем, мислим, и тако се зан'о!
Што да певам како све ме пати,
кад ме неће нико намерно да схвати!...

кад ми каже свако да ја певам рано.
И у том ми часу сину једна мис'о
да спалим и бацим све што сам написа'о!...

СОКОЛЕ!

Подигни главу и пусти око
И као муња достигни свуде:
И на високо и на широко
И допри свуде где наших буде!

И све их братски закрили смело,
Освежи душу и улиј веру:
Једна смо душа и једно дело,
Уз тврду веру води нас смеру!

А час ће доћи, далеко није,
Кад срца наших одјек оде:
Устрајте, браћо, Соко се вије,
Ево слободе, — живио, роде!

А Francevič, Ljubljana:

Race mandarinke

Ob Plitvicah je davno živel Hírod,
za ptice spreten in okreten nimrod.
Posebno potapljače »ošidore«
pobija spešno, koder koli more.
Perjad, ki zvesto med seboj se ljubi,
prebrisano umika se pogubi,
postavlja stalno stražo na obali
pa skriva se, ko lovec pride mimo.
Nato pa jim pove čuvaj na skali:
»Ej, ošidori, Hírod išo je!«

Zalaznik pa nekoč to slišal je
in vedno huje jim grozi z uimom.
Zato nekdan pred ostro zimo
ostavijo svoj rodni kraj,
nasproti soncu poleté
čez Indijo in čez Kitaj,
v Niponski se na tla spusté
in tamkaj danes prapraprapravnuke
še z ošidori vdano se možijo
in pernati svoj rod množijo
brez muke.

Joso Matešić, Generalski Stol:

Dobroj majci

Nema lepšeg imena od majka,
Divno ime, ko najlepša bajka
Slade jeste to ime od meda —
Nikada se zaboravit ne da...

Majka jaka rodiše junaka,
A nemajkam ostadoše — štaka;
Majka hrani i kćerku i sina —
Najlepša je ljubav materina!

Dobra majka, to je čudo s neba
Ko idolu njoj se klanjat treba.
Dobra majka — vinova lozica,
Dobra majka — pšenica belica.

Dobra majka lada izdaleka
Ko ozeba sunca svak je čeka!
Majčica je svakog milja puna,
Svake ona ljubavi je kruna.

Mila majko, spominjanje mnogo,
Ko bi Tebe zaboravit mogo?
Ti nam naše pozlaćuješ dane,
Ti nas lečiš nevolje i rane.

Majko draga, ko će da Ti vrati,
Ko će ljubav Tvog srca da plati?
Na Tebi se budućnost osniva,
Na Tvom plodu sav život počiva.

A kad umreš i zaklopiš oči,
Ko će decu utešiti moći?
Al duh Tvoj će više dece biti
On ih vodit, on će ih braniti.

Slava Tebi, majko najmilija!
Tvoje ime u dušama sije
Tvoja deca Tebi uvek kliču:
Dobre majke neka uvek niču!

Милан Ј. Флањак, наредник, Загреб:

СОКО ШИРИ КРИЛА

Отаџбина наша цвета
Под управом Великана,
Слободна је груди света,
Од Тимока до Јадрана,

Сачувај нам, Боже, Њега,
Венцима Га среће кити,
Сачувај Га изнад свега
А ми ћемо уза Њ бити.

С Цера, Солуна, Једрена
Победе соко шири крила:
»Јунакиња са Вердена,
Буд нам што си до сад била!«

Пријатељи све смо бољи
И живимо како ваља,
Гинимо за слободу
Како треба, како ваља.

Кликнимо уз златну чашу:
Свети Краљу, миран буди,
Чуваћемо Земљу нашу,
Живео Краљ Петар Други!«

Маријана Жељезнова - Кокалј:

Плошча каменита ...

Плошча каменита, криж војашки,
вenci, свећ блешчећи сој,
ој, под плошчо каменито
спи наш краљ јунашки
z душо племенито,
v души је покој.
А над плошчо народ скланја се иhte
in пољубља крижу роб побожно.
V роках свеџице брле
in молитве пред Бога хите.
Je sveto, otožno,
kjer наш краљ поџива.
Skozi okno se preлива
mladi dan
in шkrjanec вриска разигран ...

А iz храма lije,
kralja duh nesmrtni,
po cestah se belih vije,
včasih odpoџije
v utici se vrtni ...
So spomini zlati Nanj,
ki je ustvaril bil svoj san,
Jugoslavijo — stoletij hrepenenje,
daroval za njo џivljenje ...
Плошча каменита, криж војашки,
вenci, свећ sijaj,
tu поџива краљ јунашки,
kralj — ki vzgled nam bode naj!

Ст. М. Мутибарих, Араповец:

ПЕСМА СОКОЛИЋА

Потомци смо девет Југовиња:
девет силних братања без мане ...
Наше мајке — »мајке Југовиња« —
њиховим нас примерима хране!

Потомци смо девет витезова
који знаху умрети за »наше« ...
Потомци смо првих соколова,
које никад подвизи не плаше!

Потомци смо девет мили браћа:
девет чврстих у спону прUTOва ...
Наша мис'о вазда им се враћа,
јер су предмет наших мушких снова!

Пред очи нам њина слика жива,
часом бане и сети на дела,
која даше иних девет дива
право мушки — уздигнута чела!

Боже, дај нам те велике даре
да будемо сви ми Југовињи!
Дај нам, Боже, да јунаке старе
врлинама стигну Соколићи!

Radovi našeg naraštaja

Slavo Svoboda, Tivat:

Konac školske godine

U školama su završena predavanja. Nastupili su ti tako nestrpljivo očekivani praznici. Leto je. Žega je neobično jaka, tako da čovek oseća potrebu za rasonodom, kupanjem, vežbanjem i slično. Pa zato su i dani ti praznici. Jest, braćo! Oni su nam dani za odmor, ali ipak mi ne smemo da zaboravimo naše dužnosti.

Većina od nas, naraštajaca, su učenici uglavnom srednjih škola. Ove praznike treba da svako od nas iskoristi i da mu oni donesu koristi u svakom pogledu.

Praznici su nam dani za odmor da ojačamo naša tela, koja su se tokom rada u godini istrošila radi učenja. Pohađajmo i sada sokolanu, u njoj ćemo naći sve što nam srce želi. Mnogi su otišli na sela, mnogi na more da promenom vazduha nadoknade izgublenu energiju. I tu van svoga mesta pokazimo svojim vladanjem, znanjem da smo Sokoli i prionimo i u tom mestu u Sokolsko društvo, jer letnji dani prolaze brzo i mi treba da se za to vreme oborujemo snagom telesnom da opet čiji možemo prionuti radu, koji će biti od koristi nama i čitavoj naciji.

Sada ne smemo da mislimo samo na lagodan i bezbrižan život, već treba da se prihvatimo i knjiga. Reći ćete: »Ta došle su na vrh glave!« Tačno je. Ali ne sastoji se sva nauka u znanstvenim knjigama, već će svaki od nas u pročitanoj knjizi iz lepe književnosti naći pouku za svoj nastup u budućem životu. Čitajmo, dakle, dobre pisce, to će nam takođe doneti koristi i upotpuniti naš duhovni život.

Jačajmo našu volju, da možemo slobodno ući u život i njegovu borbu, da ne klonemo na prvim zaprekama.

Dani lete i zato nastojte da se za ovo vreme odmora, radeći oborujete snagom telesnom i duhovnom. Žrtvujte kadgod i svoje udobnosti i zadovoljstva na sreću naroda i domovine.

Radimo! U radu je spas.

Slavo Svoboda, Tivat:

Josip Murn Aleksandrov

(1879—1901)

Ovoga meseca navršava se 35-a godišnjica smrti ovoga poznatog slovenačkog pesnika.

Iako je umro veoma mlad, u svojoj dvadesetdrugoj godini života, ipak je uspeo da za vreme tog svoga veoma kratkog književnog rada pokaže osobine svoje pesničke nadarenosti.

Studije radi oskudice nije završio, tako da se teško probijao kroz život, što dokazuju i njegove pesme, koje su bile pune sete i boli. Volio je selo i seoski život na polju i u šumi; njegova poezija je bogata slikama sa sela.

Po inteligenciji i svome subjektivizmu bio je ravan čak samome Cankaru. Hteo je da u svom pesničkom izražavanju unese izraze narodnog govora i u tom pogledu je uspeo i uneo nešto nova u slovenačku književnost.

Setimo se Josipa Murna, koga je kobna suha bolest odnela veoma rano sa sveta u njegovom cvetanju, i zaustavila je njegovo napredovanje da nam da sve od sebe, što svaki pisac dâ tek poznije.

Godišnja skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije. U nedelju dne 7 juna o. g. održana je godišnja skupština našeg Sokolskog saveza u novom domu Sokolskog društva Beograd-matica.

Pre svečane glavne skupštine održane su pretkonferencije (poverljivi sastanci) te zbor župskih načelnika i načelnica, sednica Izvršnog odbora Saveza i sednica plenuma uprave Saveza.

Na ovim je sednicama potanko pretrsen sav sokolski rad u prošloj godini i date su smernice za budući rad.

Pretstavnicima naših župa, kao i uprava Saveza, doneli su na glavnoj skupštini ovu rezoluciju:

»Sokolstvo, koje je prema svojim »Putevima i ciljevima« uzelo na sebe jedan od veoma važnih zadataka države, da vaspitanjem svojih članova u sokolskom duhu stvara moralno jake, nacionalno svesne državljane, s pravom traži od merodavnih faktora da ne dozvole da se ometa rad sokolskih jedinica.

Prema izveštajima, vršeni su u područjima pojedinih župa napadaji na ličnu i imovinsku sigurnost Sokola, a da vlasti nisu preduzele mere da im se pruži nužna zaštita i obezbeđenje.

Čestim premeštajima sokolskih radnika, koji su u zadnje doba vršeni, vrlo često je doveden u pitanje rad mnogih jedinica upravo u onim mestima gde je delovanje Sokola od najvećeg nacionalnog značaja. Zato glavna skupština stavlja u dužnost Upravi Saveza da skrene pažnju merodavnicima na kobne posledice koje u nacionalnom pogledu neminovno odatle nastaju i da preduzme potrebno da bude u punoj meri zaštićena lična i imovinska sigurnost svih članova sokolske organizacije, i da se u slučajevima gde je radi premeštaja ometen rad sokolskim jedinicama, tim jedinicama povrate njihovi sokolski radnici, kako bi Sokolstvo moglo nesmetano vršiti svoje visoke zadatke u službi Kralju, Narodu i Otadžbini.«

Jugoslovenske i češkoslovačke Sokolice ogledale su svoje snage. Naše i češkoslovačke Sokolice, koje će nastupiti u olimpijskim igrama u Berlinu ove godine, tak-

mičile su se 31 maja o. g. u Ljubljani, da bi se čim bolje spremile za ovo veliko takmičenje u Berlinu. Pobile su češkoslovačke Sokolice s malenom razlikom u točkama. Češkoslovačke Sokolice osvojile su 428,2, a jugoslovenske 400,3 točaka. Ako usporedimo veliku uvežbanost češkoslovačke vrste i broj dobijenih točaka vidimo, da su i naše Sokolice na visini.

Župski slet i razviće barjaka, dara Nj. Vel. Kralja, u Karlovcu. O Duhovima održan je u Karlovcu vrlo uspeo župski sokolski slet. Tom prilikom razvijen je i župski barjak, koji je darovao Nj. Vel. Kralj Petar II Sokolskoj župi karlovačkoj. Nj. Vel. naš Mladi Kralj i kumovao je tom barjaku preko svoga izaslanika. Opet jedno odlikovanje s Najvišeg Mesta našem sokolskom radu.

Za šalu

Iz škole. »Dakle,« govori učitelj u školi, »ako prelazi kraj vas sprovod, onda ćete valjda skinuti šešir ili kapu?« — Javi se Dokica: »Naravno, jer bi mogao da leži u lesu učitelj.«

»Kaži, dakle, Alberte, zašto sam ti rekao, da si mala budala?« — »Jer još nisam tako velik kao Vi, gospodine učitelju!«

Učitelj: »Kada su dani najduži?« — Frane: »Od 21 do zadnjeg. Tada govori uvek naš otac: Neka idu do đavola ovi dani! nema im kraja; vuku se kao prebijena zmija.«

Put do bogatstva. »Ima hiljadu puteva, da se obogatiš!« — »Da, ali je samo jedan pošten!« — »Koji je taj?« — »Pa da, znao sam, da ga vi ne poznajete!«

Šta onda? »Deco,« kaže majka, »gledajte danas lepo da operete ruke! Nemojte zaboraviti: doći će ujak u posete.« — »Hoćemo, majko, pa ako onda ipak ne dode?«, upita zabrinuto mali Ive.

Mušterija. Dane bi morao da kupi za oca ovratnik. Trgovac ga pita: »Kakav ovratnik želi tvoj otac? Možda takav kao što ga imam ja?« — »Neće,« odgovori mali, »on hoće čist ovratnik!«

Logogrif

(Svoboda Slavo, Tivat)

I

Što udara u moj prozor kasno,
U noći obavijenoj tamom strasno.
Vidim... to je »smrznuta kiša«.

II

Težinska mera poznata je
Ali veoma malena ona je,
Od miligrama samo viša.

Logogrif

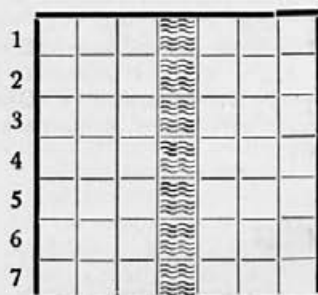
(Svoboda Slavo, Tivat)

Slavan persijski bio je on
Car kome je pripadao tron.

U »tišini« lepo vladaše on
I bješe jak kao kakav slon.

Povezana ispunjalka

Zlatko Veritas, Beograd

a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, a, c, č, i, i, i, j, k, k, k, k,
l, l, l, l, l, m, m, n, n, n, n, n, o, o, o, o, o, p, r, r, s, s, t, t,
t, t, t, v, v.

Prve definicije odnose se na reči do uključivo osenčenog polja, a druge od istoga do kraja lika.

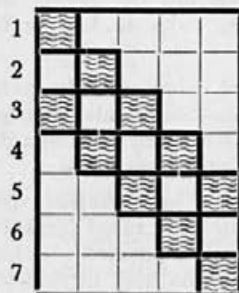
1) Čuveni nemački filozof — otac; 2) Slovenački: sapun — domaća životinja; 3) Kućni nameštaj — osoba; 4) Alpsko gorje u Evroni — poza; 5) Kartaški izraz — jezero u Etiopiji; 6) Naša narodna igra — država u Aziji; 7) Model, tip krojenja — snažniji.

Od početka do kraja lika: 1) Vrst pesme; 2) Naše narodno muško ime; 3) Deo nameštaja; 4) Ranjav, gubav; 5) Vrst stabla; 6) Čuveni hrvatsko-madžarski kralj; 7) Zanatlije koji prave odela.

U uspravnom šatiranom stupcu: veliki ruski književnik iz prošlog veka (»Uskrsnuće«).

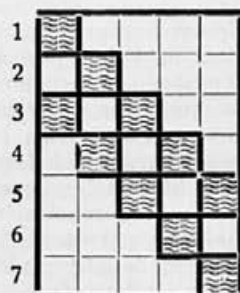
Ispunjalka

(Svoboda Slavo, Tivat)

I) Vodoravno: 1) Platežno sredstvo; 2) Vedar; 3) Omalen; 4) Mana, zlo; 5) Strana sveta; 6) Deo hoda; 7) Grad u Sloveniji.

II) Vodoravno: 1) Radnik u rudokopu; 2) Istaknuti revolucionar u frac. revoluciji; 3) Upravitelj fakulteta, nadžupnik; 4) Dižem iz sna; 5) Naš pesnik (Andrija - Miošić); 6) Marka dalekozora, satova i t. d.; 7) Najmanja ptica.

U prvom liku, okomito u podebljanim i osenčenim kvadratima, u prvom redu naš savremeni pesnik i prozaik (Vladimir), a u drugom naš romanopisac (Vjenceslav).

U drugom liku: prvi i drugi red — okomito daje prezimena dvaju naših savremenih pesnika (Milan — Jovan).

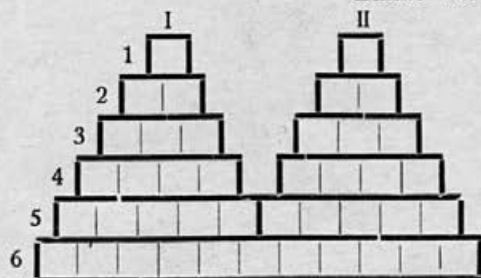
Iz uredništva

Zbog velikog školskog raspusta izišao je Sokolić kao dvobroj za juni i juli. Molimo pretplatnike i saradnike da to uzmu na znanje. Zbog toga obuhvata ovaj dvobroj 3 štampana tabaka, što nam je omogućilo da objavimo mnogo starijeg gradiva, naročito pesama.

Naredni osmi broj izići će koncem avgusta. Rukopisi neka se pošalju uredništvu do 1 avgusta.

Dvostruka zagonetna piramida

Zlatko Veritas, Beograd

Od reči: ANANAS, SVEST, VELES, VERENIK, TARTAR, TENERIFA, TREF — treba složiti i u gornji lik upisati nove reči ovih značenja:

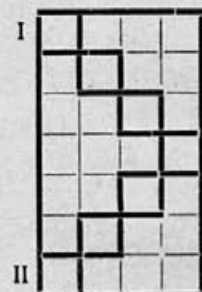
I) 1) Reka u Vestfaliji (fon.), 2) Egipatski bog sunca; 3) Južno voće; 4) Ozlede; 5) Ime arheologa † Bulića.

II) 1) Žica na violini; 2) Latinski i; Teniski termin; 4) Čovečanstvo, kozmos; 5) Novosti, obavesti.

Zadnji (6) red od početka do kraja slavni slovenački pesnik iz XIX veka.

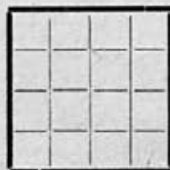
Ispunjalica

Sastavio Ivo Mileta, naraštajac, Rogoznica

1) samopev, bez pratnje
2) tačka za merenje visine
3) deo čovečjeg tela
4) vrsta narodnih igara
5) hrana
6) sadra
7) sag (bez repa)

Magični kvadrat

1) najmanji deo elementa
2) stav, sporna tvrdnja
3) O₃
4) ružna navika

Okomito i vodoravno isto.

Od I—II u jače označenim poljima ime sokolskog omladinskog lista.

Zagonetna posetnica

(Svoboda Slavo Tivat)

M. TOKRAČ

»SK« Tirana

Tokrača iz Tirane imaju na zubu
Jer je on dobar trkač u istoimenom klubu.
Ti treba da mu sada disciplinu znaš
A pomoći ću ti ja i reći da je »dugoprugaš«.

Kakav lakoatletičar?

